



T.C. TİCARET  
BAKANLIğI

# EKONOMİK GÖRÜNÜM

## Şubat 2023

Son Güncelleme Tarihi: 08.03.2023

**Not:** Sunumda yer verilen veri, görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup sadece bilgi amaçlıdır.



<b>A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER.....</b>	<b>3</b>
<b>B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM.....</b>	<b>21</b>
<b>C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER .....</b>	<b>28</b>
<b>1) MAL TİCARETİ.....</b>	<b>29</b>
<b>2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ.....</b>	<b>41</b>
<b>D- YATIRIM ORTAMI .....</b>	<b>52</b>
<b>E- SERBEST BÖLGELER.....</b>	<b>58</b>
<b>F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU ve ÇOK TARAFLI TİCARET</b>	<b>64</b>



T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER



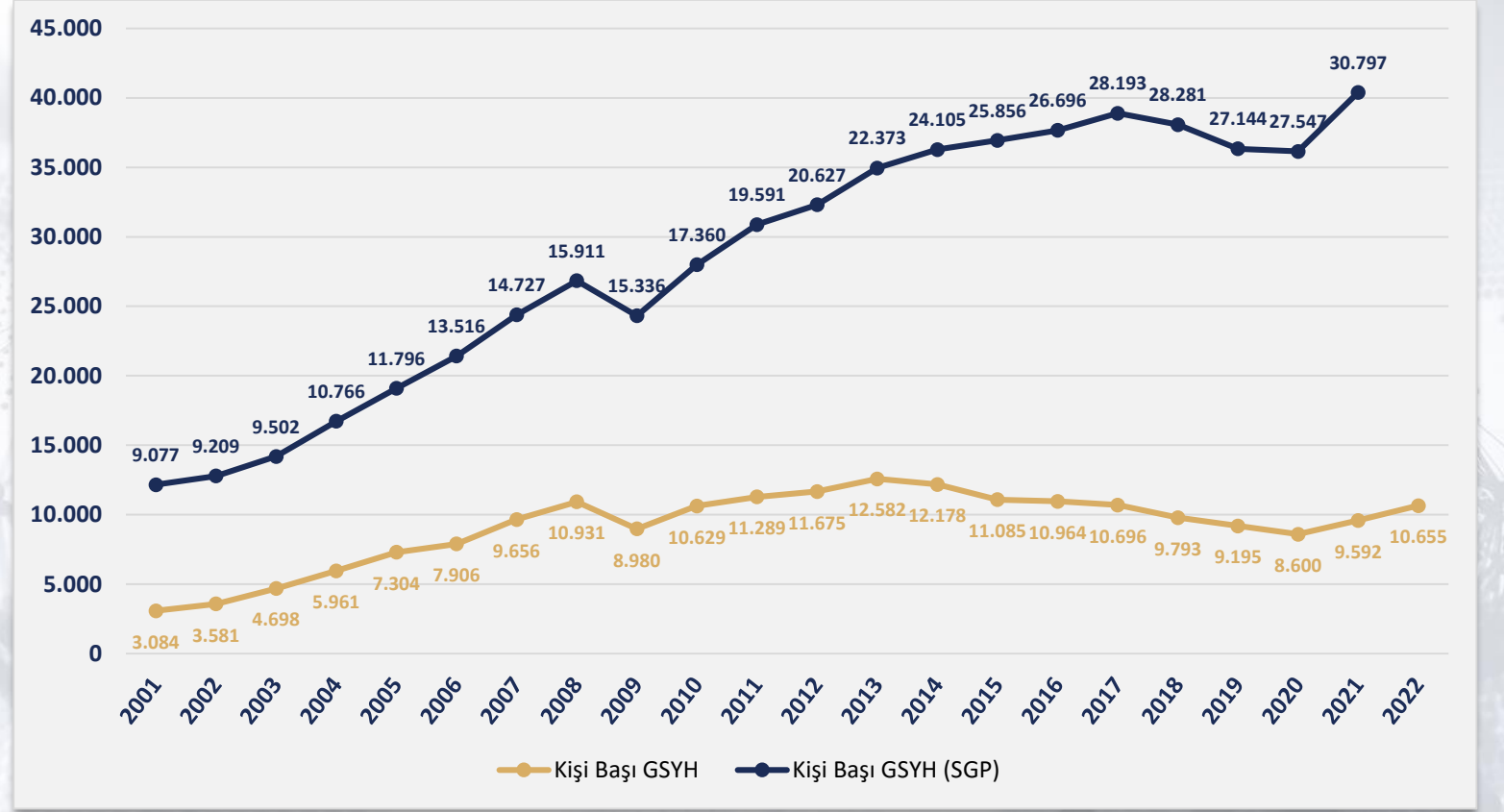
## Temel Ekonomik Göstergeler

	2000	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
GSYH ARTIŞI, Zincirlenmiş Hacim Endeksi , %	6,9	8,4	6,1	3,3	7,5	3,0	0,9	1,9	11,4	5,6
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar TL	171	1.168	2.351	2.627	3.134	3.759	4.312	5.048	7.249	15.007
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar \$	273	777.5	867	869	859	797	759.3	717.1	807.1	905.5
NÜFUS, Bin Kişi	64.269	73.142	78.218	79.278	80.313	81.407	82.579	83.385	84.147	85.279
KİŞİ BAŞINA GSYH, Cari Fiyatlarla, \$	4.249	10.629	11.085	10.964	10.696	9.793	9.195	8.600	9.592	10.655
İHRACAT (GTS, F.O.B.), Milyon \$	-	-	151	149.2	164.5	177.2	180.8	169.6	225.2	254.2
İHRACAT(GTS)/GSYH,%	-	-	17,4	17,2	19,1	22,2	23,8	23,7	27,9	28,1
İTHALAT (GTS, C.I.F.), Milyon \$	-	-	213.6	202.2	238.7	231.2	210.3	219.5	271.4	363.7
İTHALAT(GTS)/GSYH, %	-	-	24,6	23,3	27,8	29,0	27,7	30,6	33,6	40,2
İHRACATIN İTHALATI KARŞILAMA ORANI (% GTS)	-	-	70,7	73,8	68,9	76,6	86,0	77,3	83,0	69,9
SEYAHAT GELİRLERİ, Milyar \$	7,6	22,6	27,3	19,1	23,0	25,9	34,3	13,3	26,6	41,2
DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR (GİRİŞ), Milyar \$	1	9,1	19,3	13,8	11,2	12,5	9,5	7,7	13,3	13,0
CARI İŞLEMLER DENGESİ/GSYH, %	-3,6	-5,7	-3,1	-3,1	-4,7	-2,5	1,4	-4,4	-0,9	-5,4
İŞGÜCÜNE KATILMA ORANI, %	-	46,5	51,3	52	52,8	53,2	53	49,3	51,4	53,1
İŞSİZLİK ORANI, %	-	11,1	10,3	10,9	10,9	11	13,7	13,2	12	10,5
İSTİHDAM ORANI, %	-	41,3	46	46,3	47,1	47,4	45,7	42,8	45,2	47,5
TÜFE, (On iki aylık ortalamalara göre değişim) (%)	-	8,6	7,7	7,8	11,1	16,3	15,2	12,28	19,6	72,3



## Kişi Başı Düşen GSYH, ABD Doları

- Kişi başı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH), 2022 yılında, 2002 yılına göre yaklaşık 3 katına çıkarak 3.608 dolardan 10.665 dolara yükselmiştir.
- Satın Alma Gücü Paritesi (SGP) göre, 2021'de kişi başı GSYH, 30.797 dolar olmuştur.

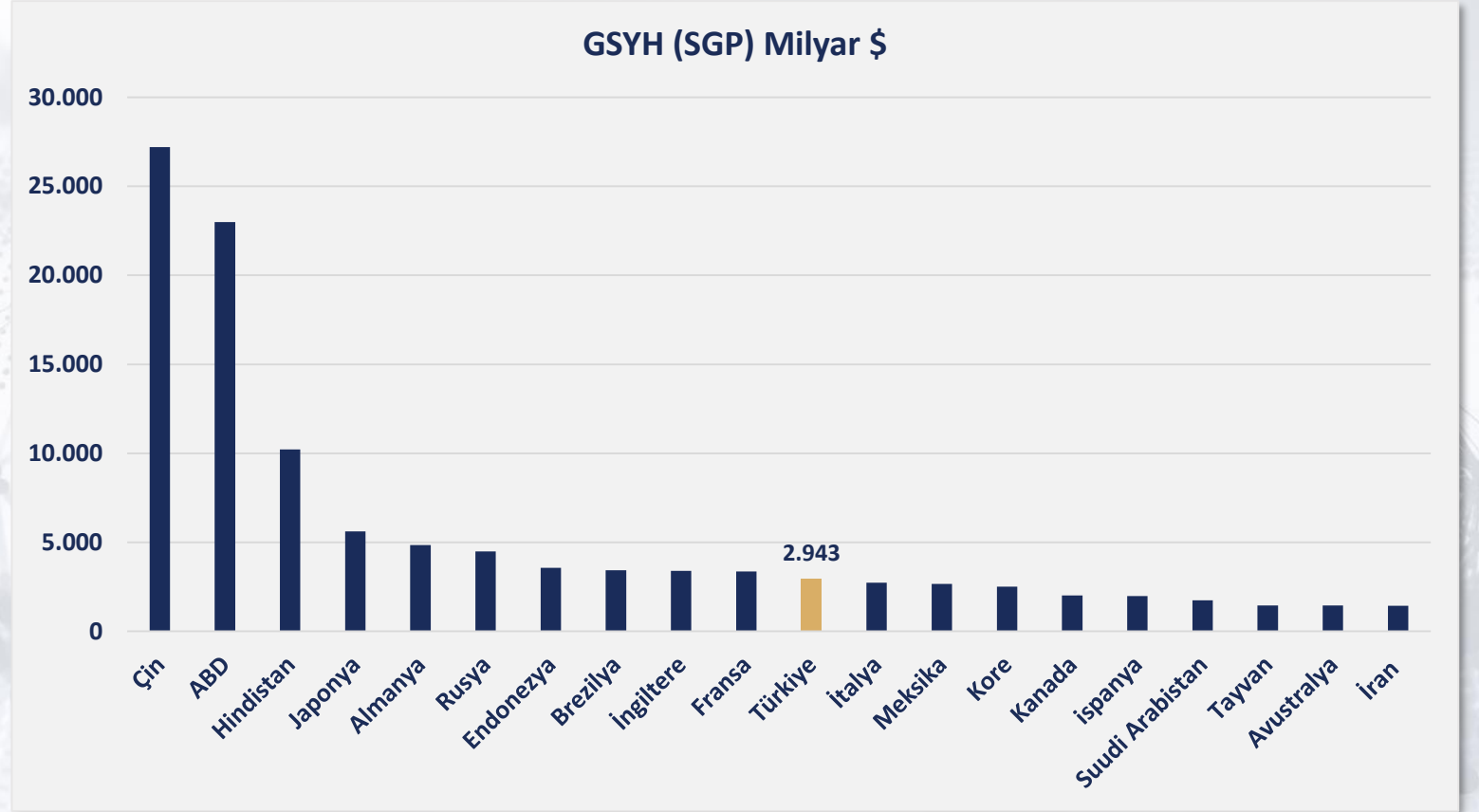


Kaynak: TÜİK



## Dünya'nın En Büyük 20 Ekonomisi (Satın Alma Gücü Paritesine (SGP) Göre GSYH)

- 2021 yılı itibarıyla satın alma gücü paritesine (SGP) göre GSYH sıralamasında Türkiye, Dünya'nın 11. Avrupa'nın 4. büyük ekonomisidir.

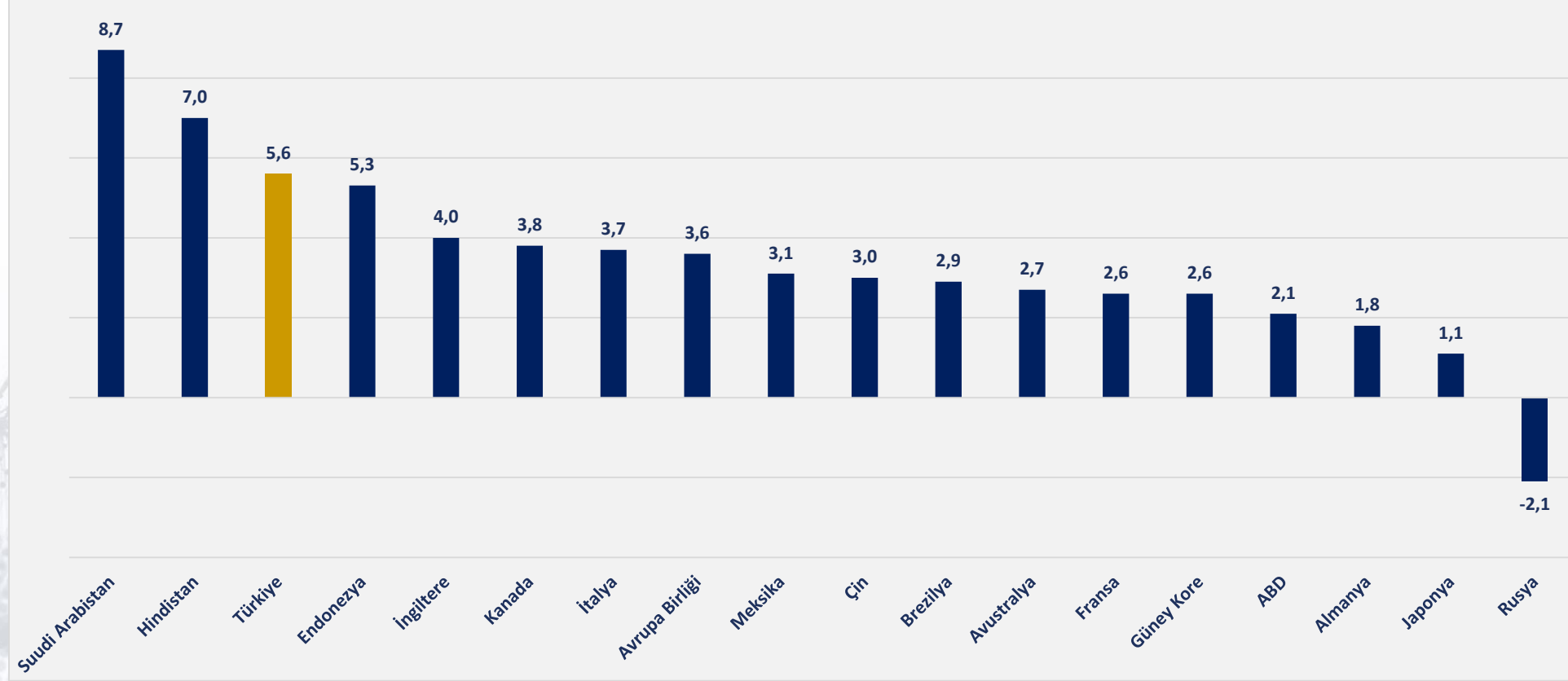


Kaynak: IMF



Verisi Açıklanan G20 Ülkelerinin GSYH Değişimleri (%) (2022)

➤ Türkiye ekonomisi 2022 yılında %5,6 oranında büyümüştür.

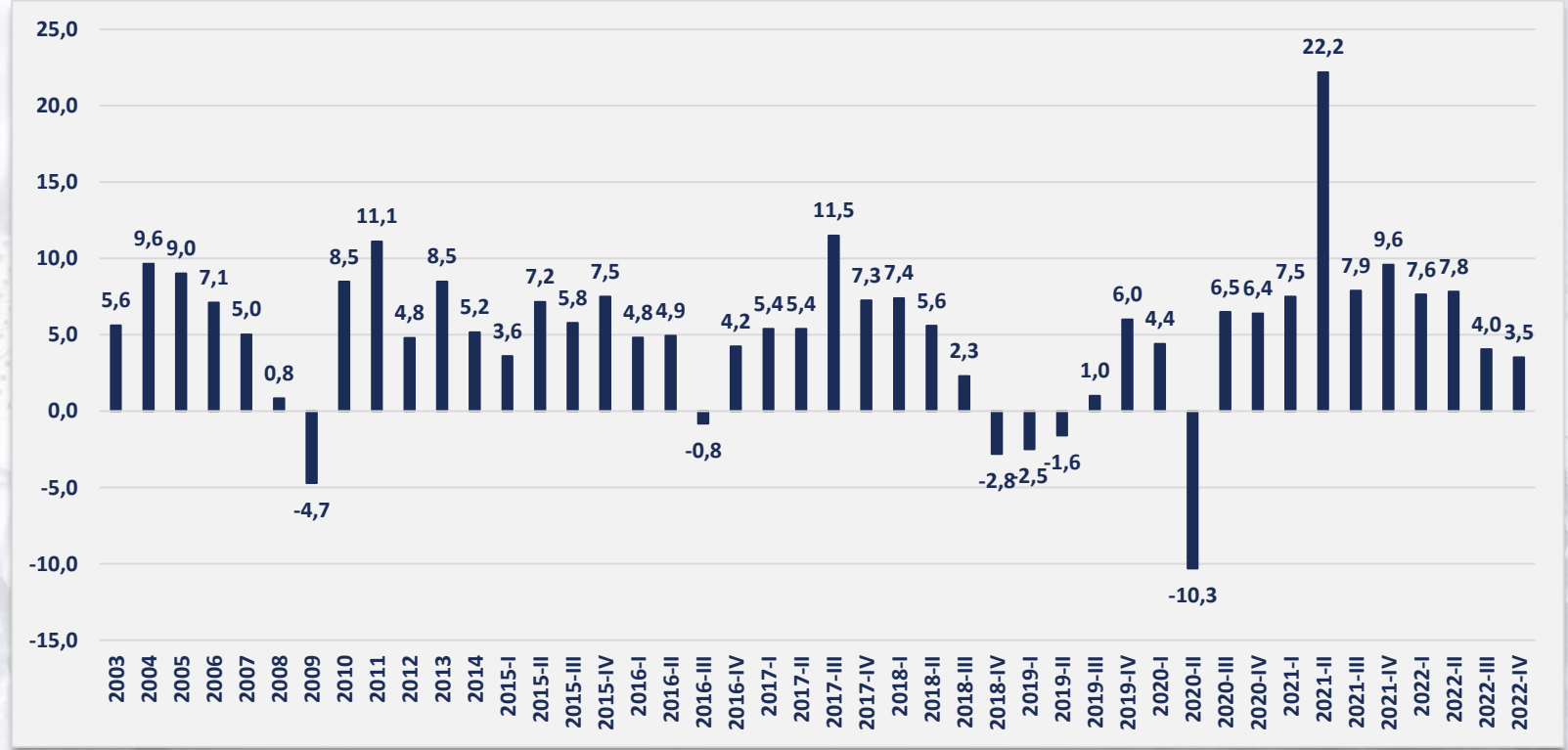


Kaynak: S&P Global, EIU, Eurostat, US BEA, Australian Bureau of Statistics



## Dönemler İtibarıyla GSYH Büyüme Oranları (%)

- Türkiye ekonomisi 2022 yılının dördüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre %3,5 oranında büyümüştür.
- 2003-2022 döneminde ise Türkiye ekonomisinde yıllık ortalama %5,4 oranında büyüme kaydedilmiştir.



Yıllık Artışlar

Kaynak: TÜİK

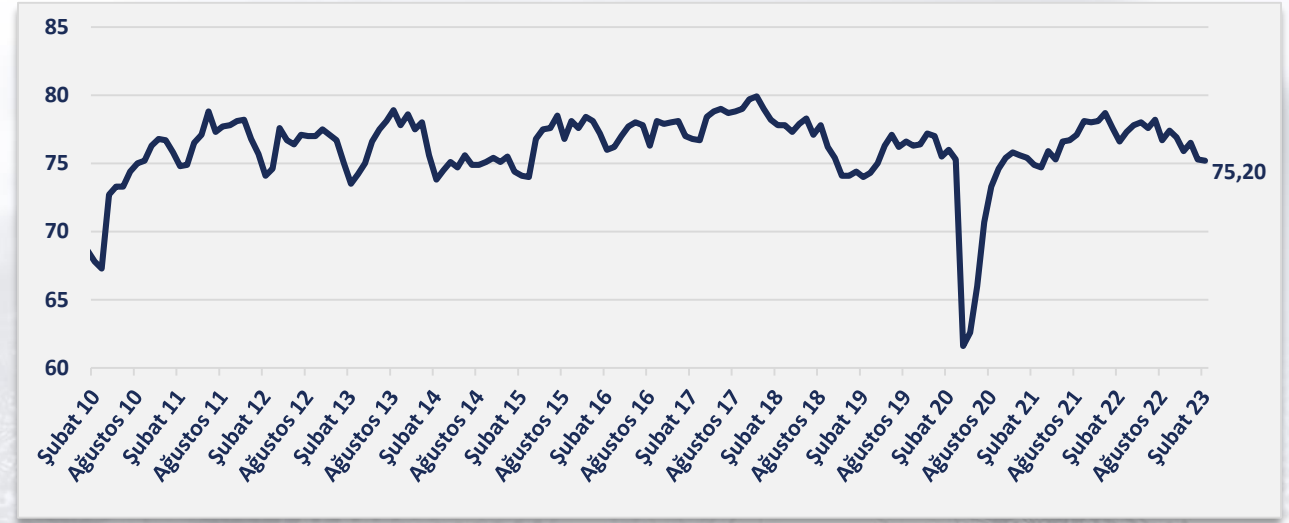




➤ 2023 yılı Şubat ayında, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı; yıllık bazda 1,40 puan azalış, aylık bazda ise 0,1 puan azalarak %75,2 seviyesinde gerçekleşmiştir.

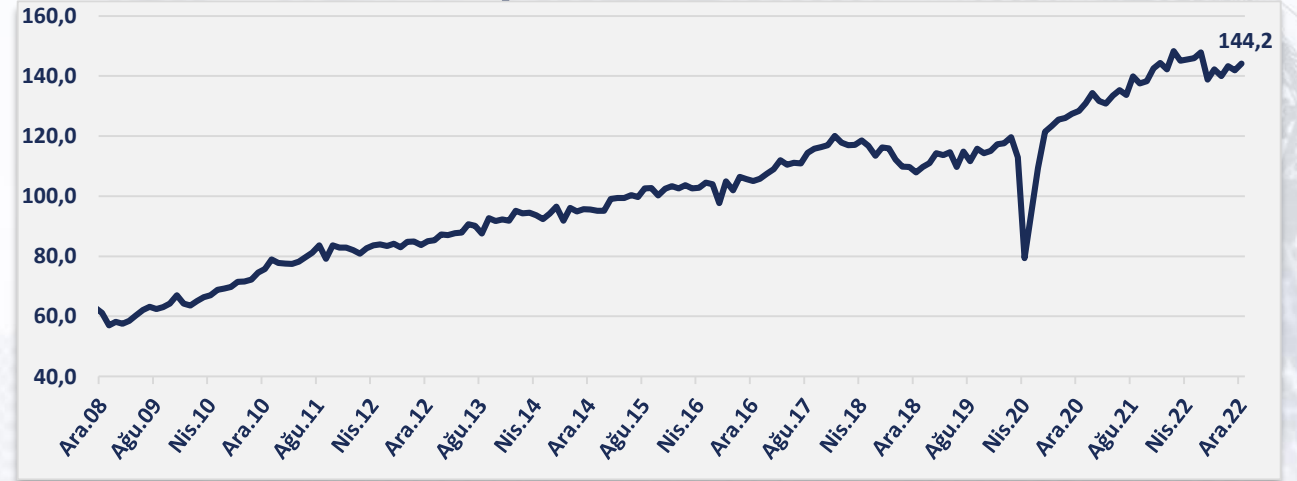
➤ 2022 Aralık ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi endeksi bir önceki aya göre %1,6 oranında artarken, takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksinde ise bir önceki yılın aynı ayına göre %0,1 oranında azalış gerçekleşmiştir.

## İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)



Kaynak: TCMB

## Sanayi Üretim Endeksi\*



Kaynak: TÜİK

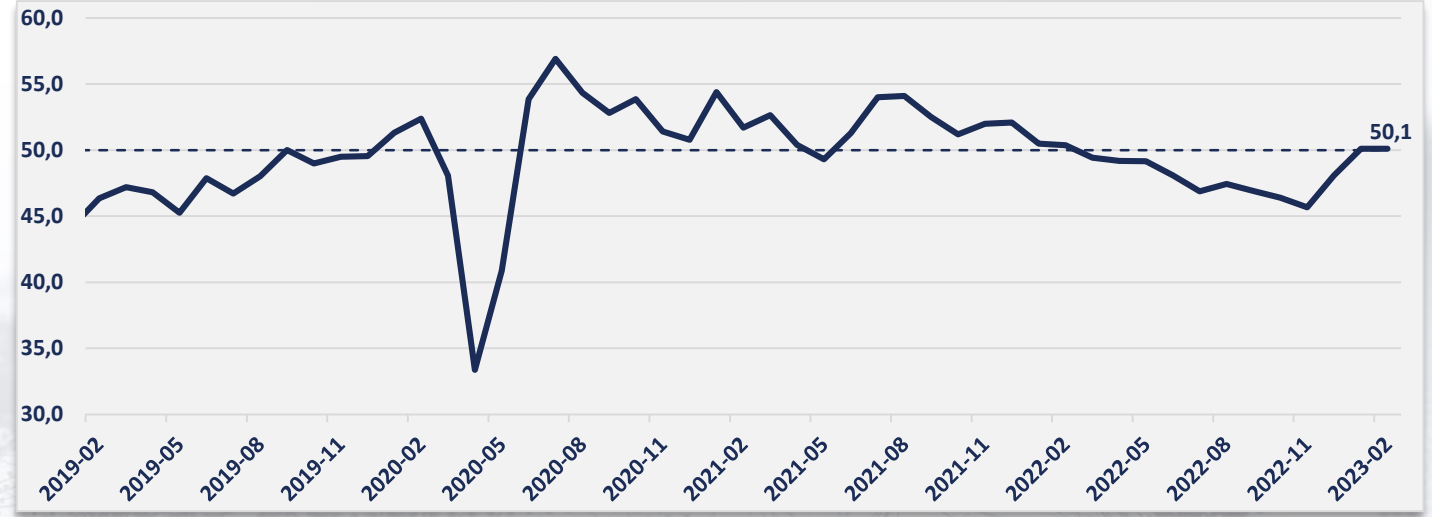
\*Mevsim ve Takvim Etkilerinden Arındırılmış Endeks (2015=100)



T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

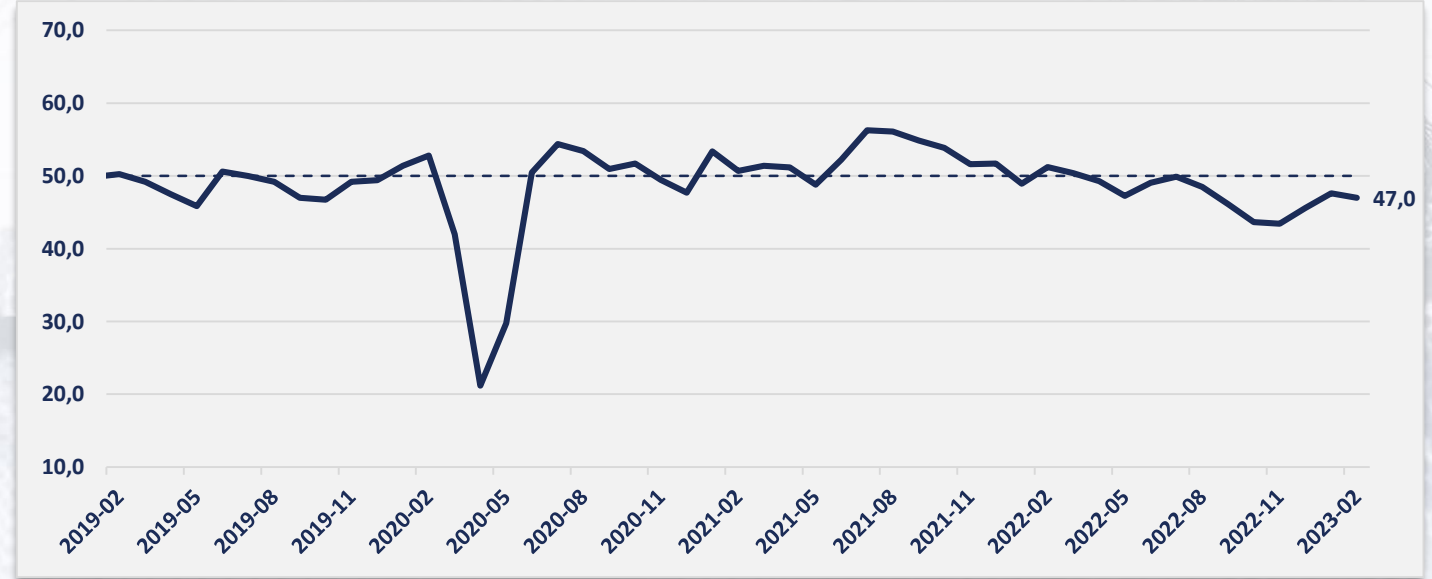
### Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI)



➤ PMI, 2023 yılı Şubat ayında 50,1 olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: S&P Global

### Yeni İhracat Siparişleri Endeksi



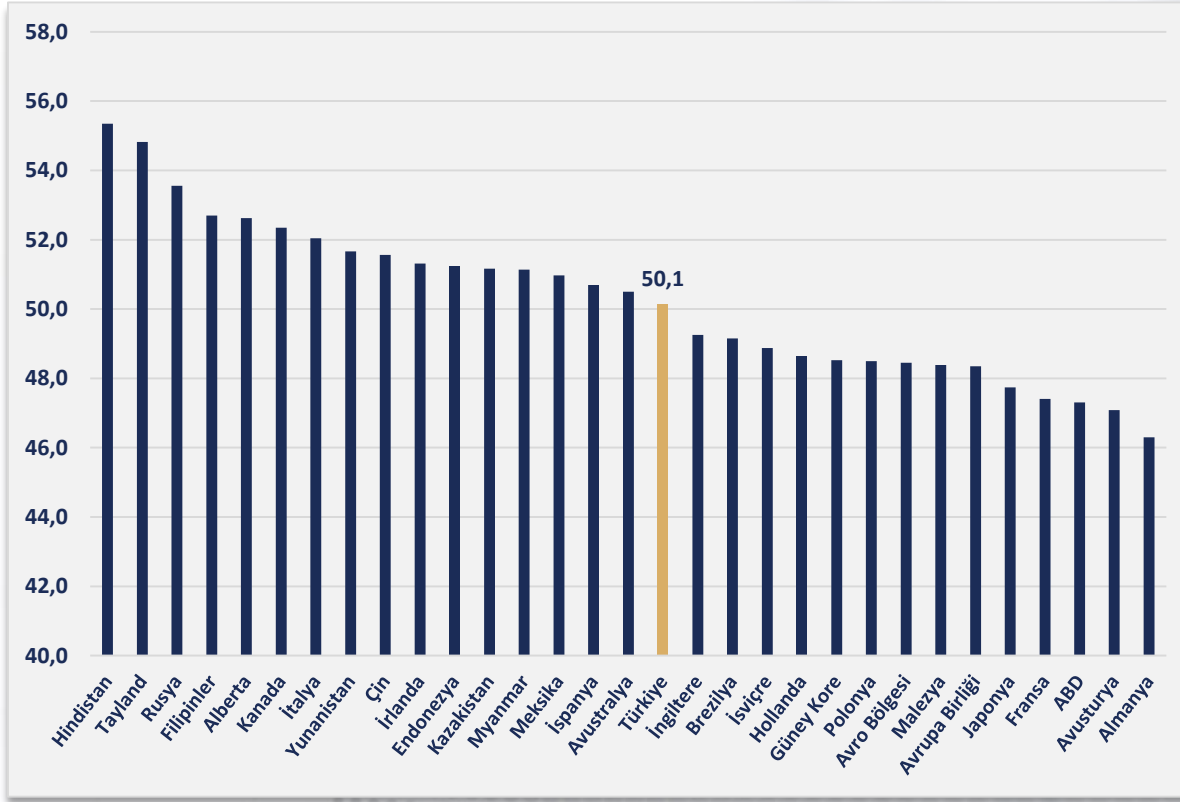
➤ Yeni ihracat siparişleri endeksi Şubat ayında 47,0 olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: S&P Global

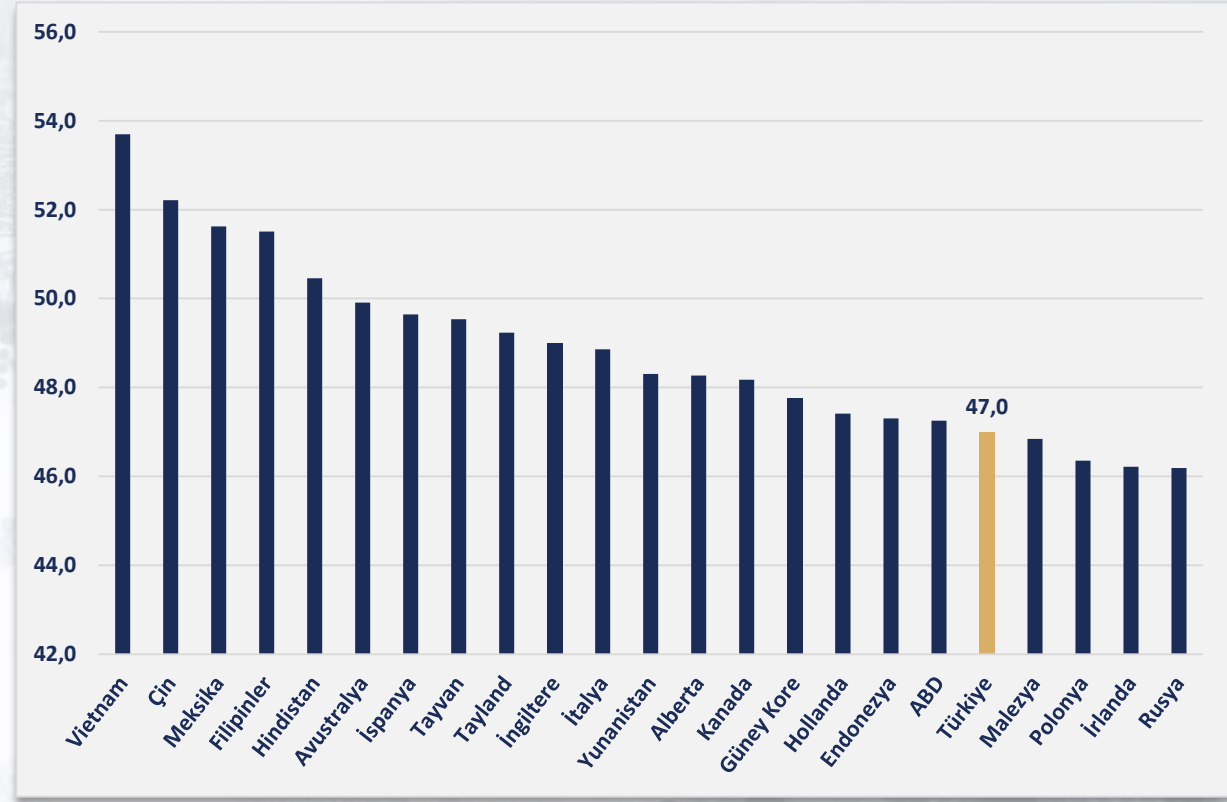
• Endeksin 50 değerinin üzerinde olması imalat sanayinde iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması kötüleşmeyi ifade etmektedir.



İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi\* (PMI), Şubat 2023



Yeni İhracat Siparişleri Endeksi\*, Şubat 2023



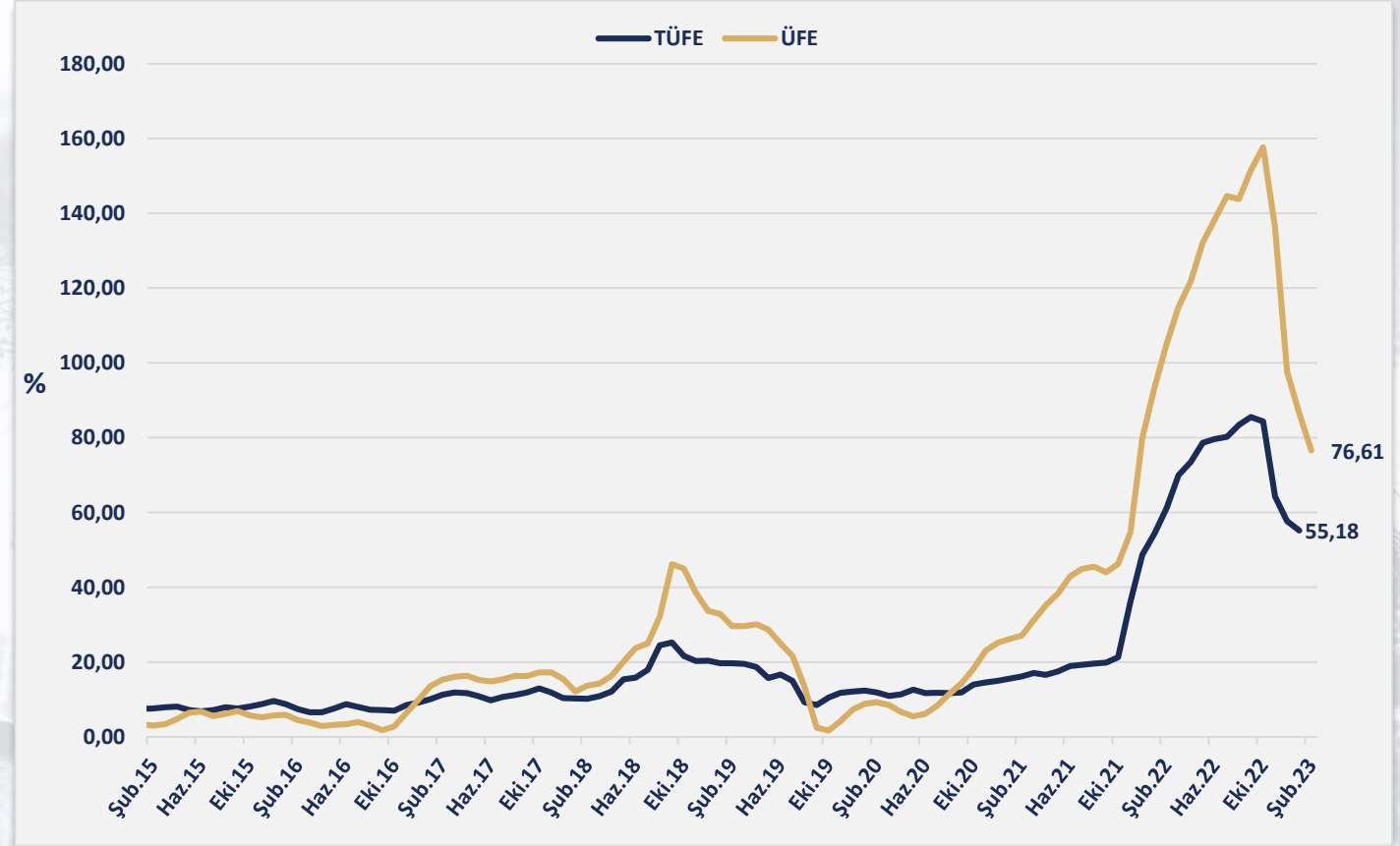
Kaynak: S&P Global

- Endeksin 50 değerinin üzerinde olması imalat sanayinde iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması kötüleşmeyi ifade etmektedir. Mevsimsellikten arındırılmış veriler kullanılmıştır.



- 2023 yılı Şubat ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre, TÜFE'de %55,18 oranında, Yİ-ÜFE'de ise %76,61 oranında artış gerçekleşmiştir.

## Enflasyondaki Gelişmeler

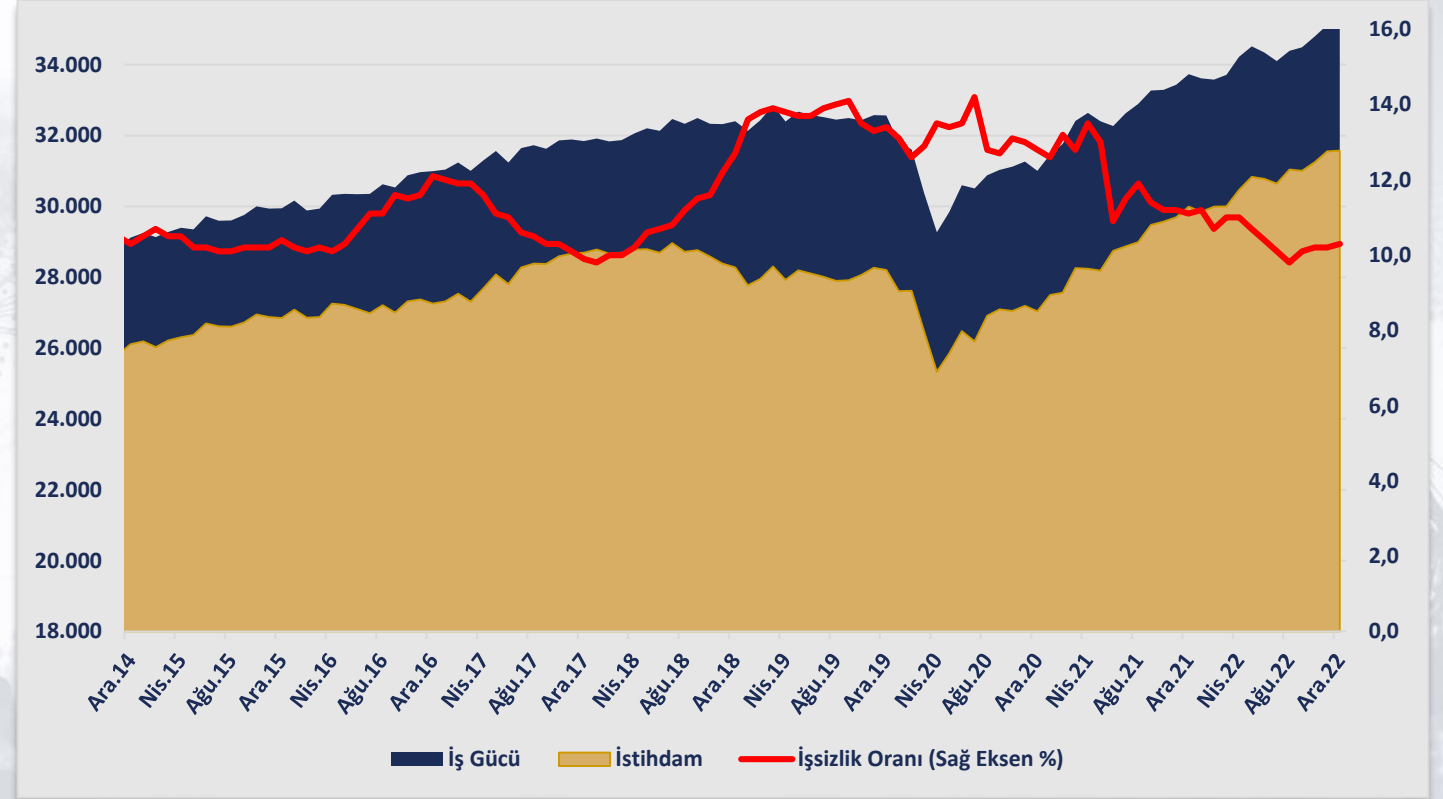


Kaynak: TÜİK



## İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler (Bin Kişi)

- Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı 2022 Aralık ayında %10,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı ABD'de %3,4 (Ocak), AB(27)'de %6,1(Aralık), Avro Bölgesi'nde %6,6 (Aralık), Almanya'da %2,9 (Aralık), Fransa'da %7,1 (Aralık) ve İtalya'da %7,8 (Aralık) düzeyinde bulunmaktadır.



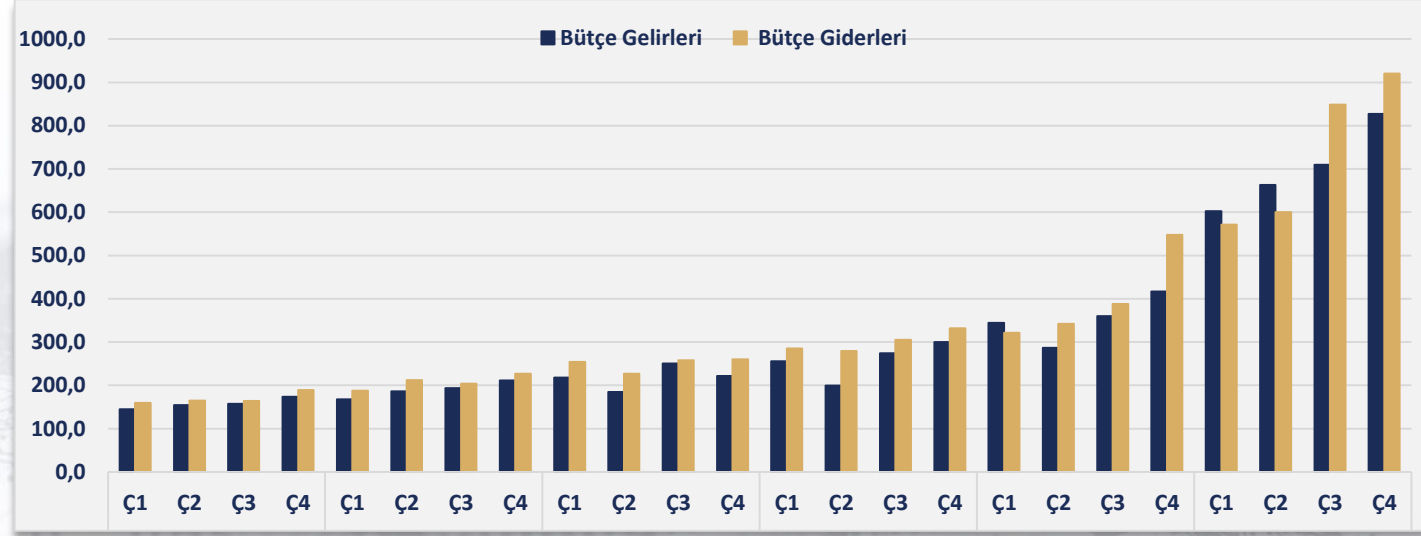
Kaynak: TÜİK

Not: Mevsimsel Düzeltmiş Veriler

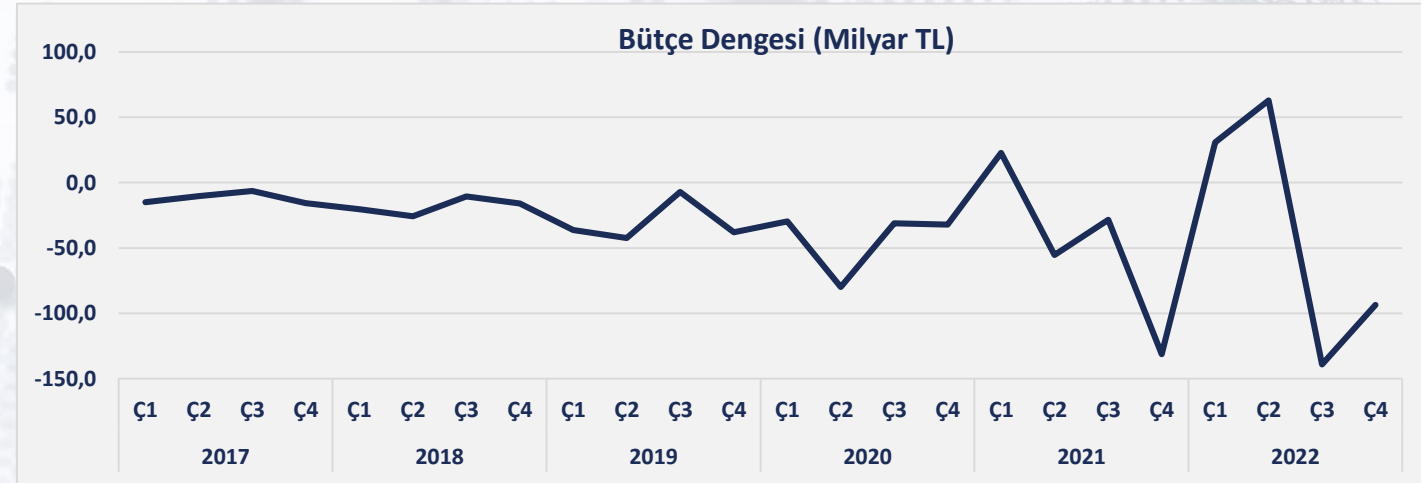


## Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri (Milyar TL)

➤ 2023 yılı Ocak ayında merkezi yönetim bütçe giderleri 321,3 milyar TL, bütçe gelirleri 289,1 milyar TL ve bütçe açığı 32,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir



➤ 2022 yılı 4.çeyreğinde merkezi yönetim bütçe giderleri 827,1 milyar TL, bütçe gelirleri 920,7 milyar TL ve bütçe açığı 93,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir

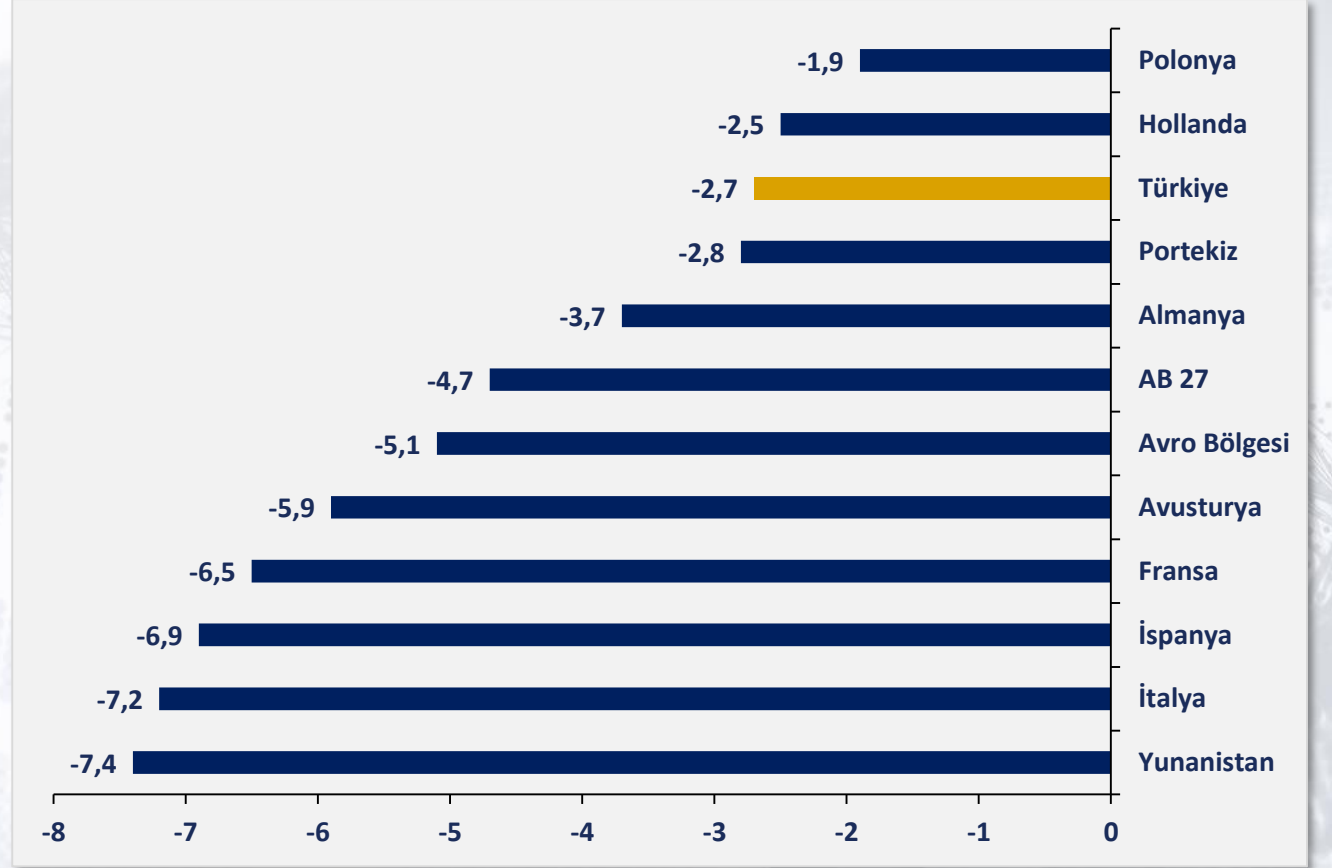


Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı



➤ Türkiye'nin Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi GSYH'ye oranı 2021 yılında -%2,7 ile AB ülkeleri ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

### Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYH (%), 2021

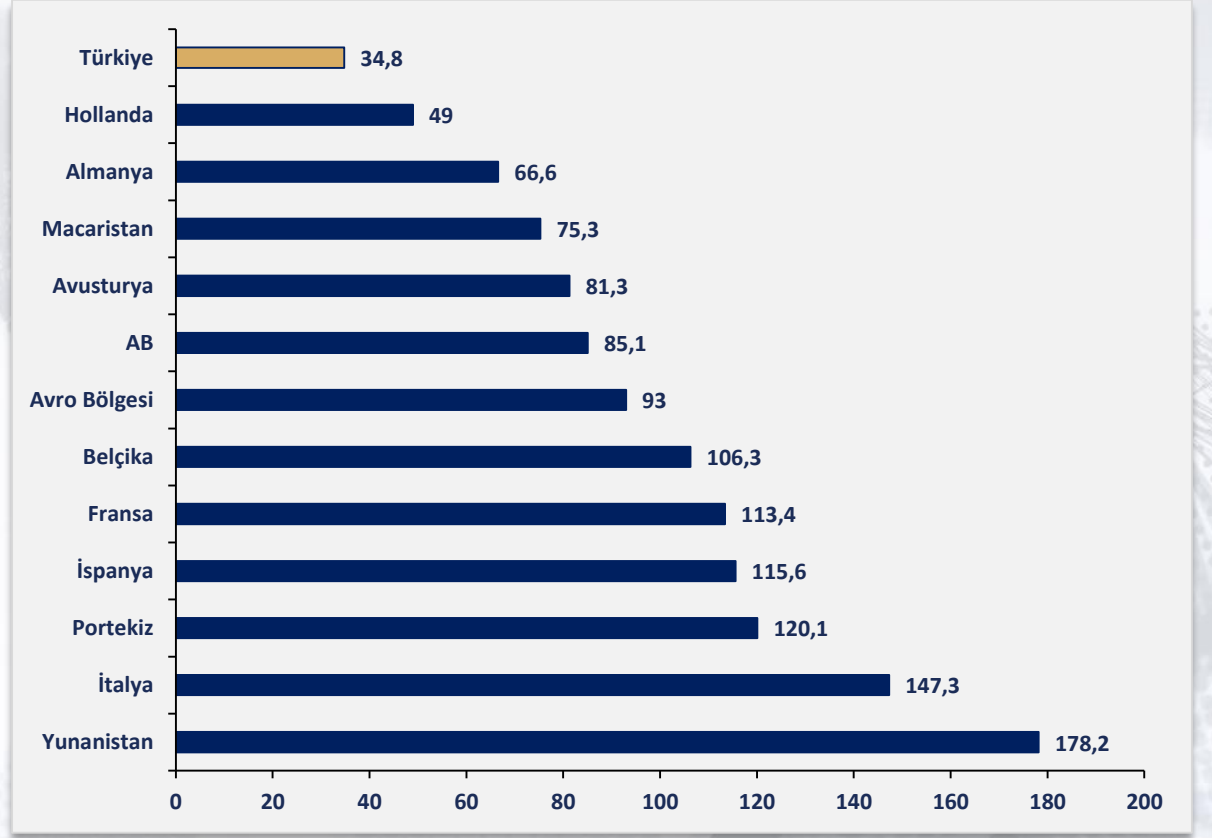


Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat.



➤ Türkiye'nin AB tanımlı Genel Devlet Borç Stokunun GSYH'ye oranı 2022 yılının 3. çeyreğinde, Maastricht kriteri olan %60'ın oldukça altında, %34,8 olarak gerçekleşmiştir.

### AB Tanımlı Genel Devlet Borç Stoku / GSYH (%), 2022 Ç3



*Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat.*





## Ödemeler Dengesi

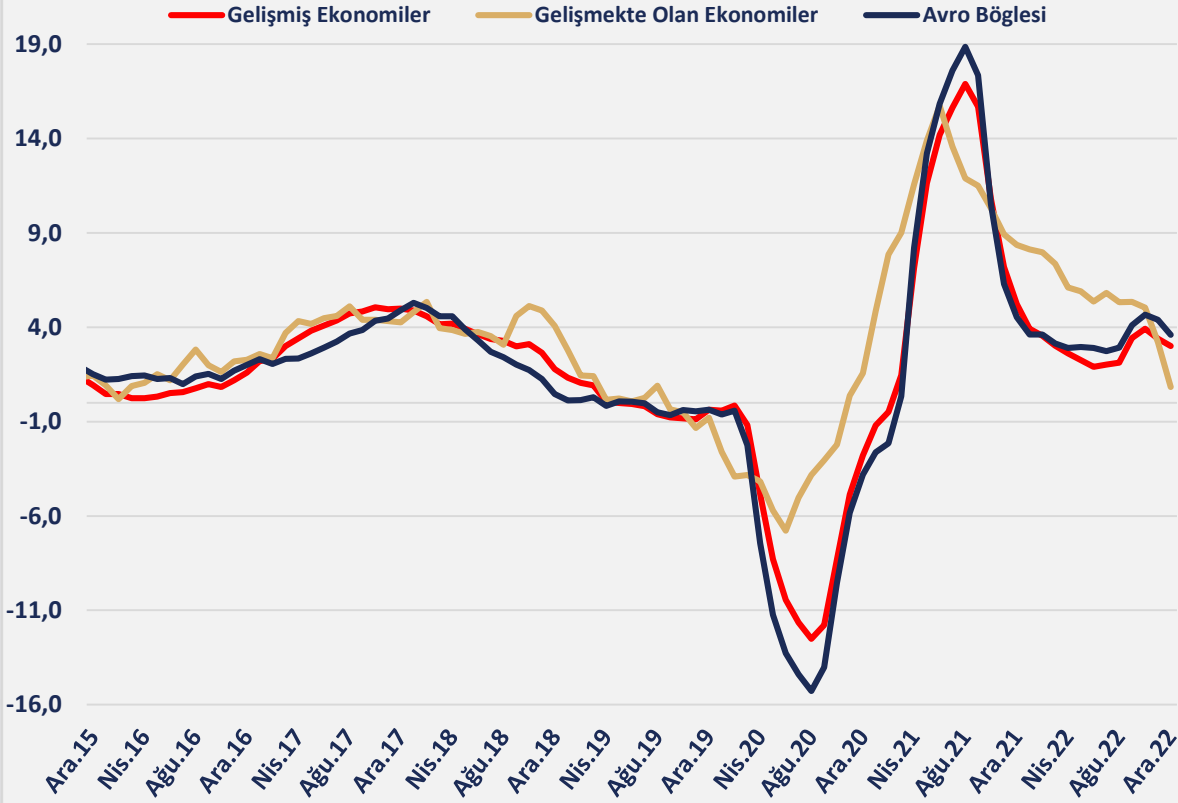
➤ 2022 yılı Aralık ayında cari işlemler açığı, bir önceki yılın aynı ayına göre %86,2 oranında artarak 5,91 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Milyon Dolar	Aralık			Ocak-Aralık		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
<b>I- CARI İŞLEMLER HESABI</b>	-3.174	-5.910	86,2	-7.232	-48.769	574,4
<b>A. DIŞ TİCARET DENGESİ</b>	-5.046	-8.089	60,3	-29.313	-89.719	206,1
<b>B. HİZMETLER DENGESİ</b>	2.310	2.498	8,1	31.812	49.804	56,6
<b>C. BİRİNCİL GELİR DENGESİ</b>	-550	-533	-3,1	-10.679	-8.497	-20,4
<b>D. İKİNCİL GELİR DENGESİ</b>	112	214	91,1	948	-357	-137,7
<b>II- SERMAYE HESABI</b>	2	-7	-450,0	-64	-35	-45,3
<b>III- FİNANS HESAPLARI</b>	-13.742	-5.489	-60,1	-5.652	-24.604	335,3
<b>Doğrudan Yatırımlar</b>	-656	-374	-43,0	-6.874	-8.052	17,1
<b>Net Varlık Edinimi</b>	1.121	540	-51,8	6.451	4.953	-23,2
<b>Net Yükümlülük Oluşumu</b>	1.777	914	-48,6	13.325	13.005	-2,4
<b>Sermaye</b>	751	320	-57,4	6.873	5.900	-14,2
<b>Yatırım</b>	784	349	-55,5	7.098	6.482	-8,7
<b>Tasfiye</b>	33	29	-12,1	225	582	158,7
<b>Diğer Sermaye (Net)</b>	399	-11	-102,8	818	832	1,7
<b>Gayrimenkul (Net)</b>	627	605	-3,5	5.634	6.273	11,3
<b>Portföy Yatırımları</b>	1.995	-828	-141,5	-751	13.425	-1887,6
<b>Diğer Yatırımlar</b>	-1.300	-6.721	417,0	-21.357	-42.288	98,0
<b>Rezerv Varlıklar</b>	-13.781	2.434	-117,7	23.330	12.311	-47,2
<b>IV- NET HATA NOKSAN</b>	-10.570	428	-104,0	1.644	24.200	1372,0

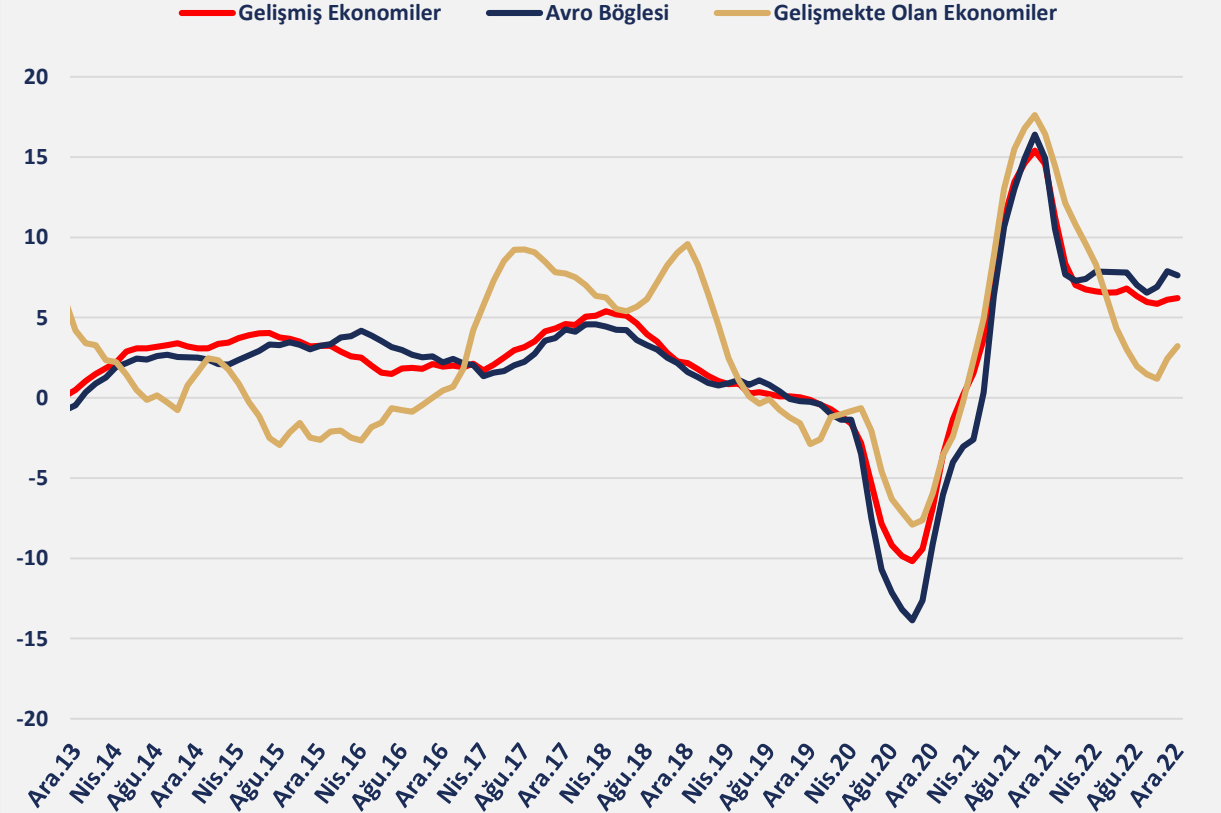


## Küresel Ticaret Endekslerindeki Gelişmeler\*

İhracat Değişimi (6 Aylık Hareketli Ortalama)



İthalat Değişimi (6 Aylık Hareketli Ortalama)



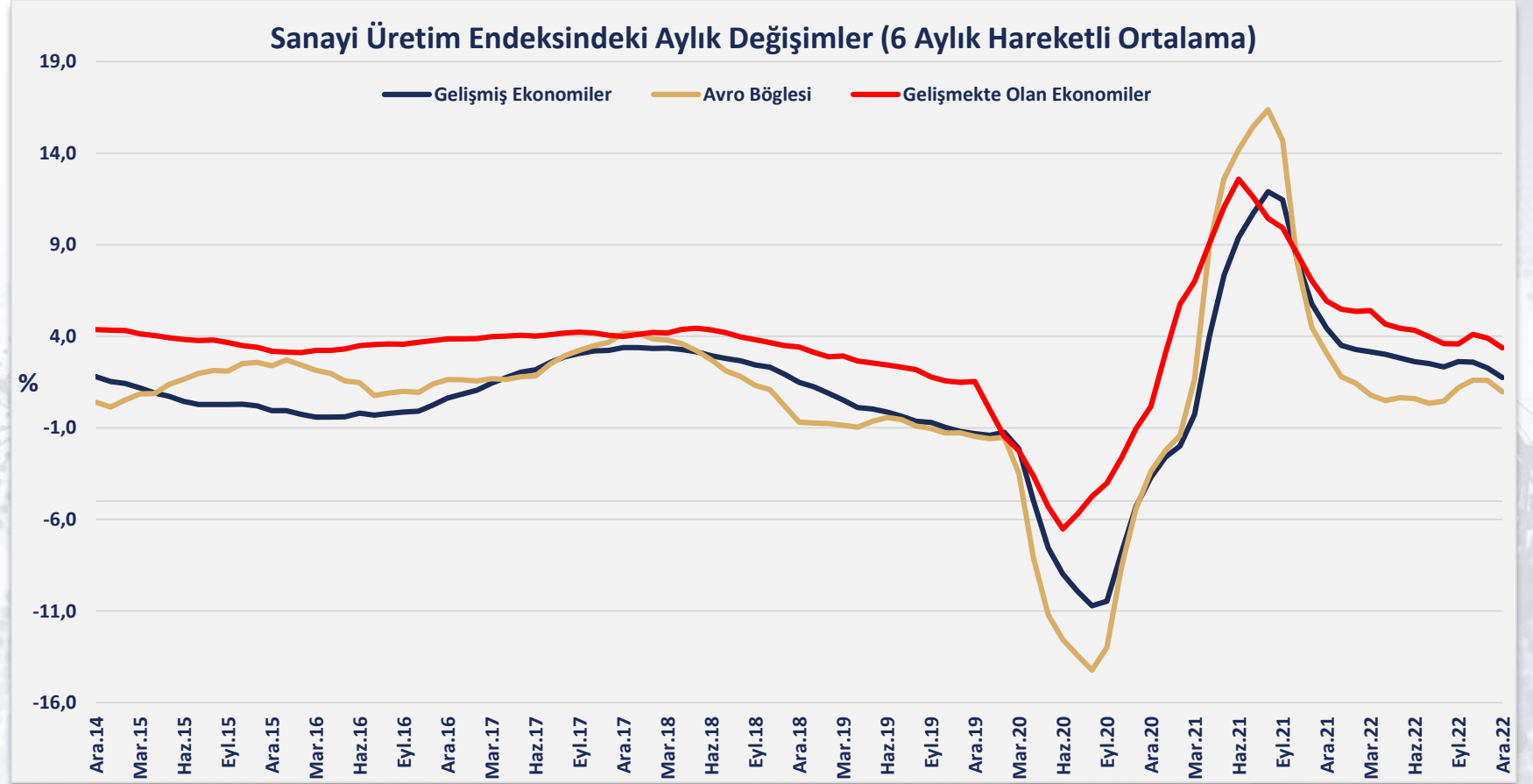
**Kaynak:** Hollanda Ekonomik Politika Analizi Bürosu (CPB)

\* Ticaret Endeksi (2010=100), mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır.



## Küresel Sanayi Üretim Endekslerindeki Gelişmeler\*

- 2022 yılı Aralık ayı itibarıyla Avro Bölgesi, Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ekonomilerde sanayi üretim hızındaki yavaşlama eğiliminin devam ettiği görülmektedir.



**Kaynak:** Hollanda Ekonomik Politika Analiz Bürosu(CPB)

\*Sanayi Üretim Endeksi, Yüzde Değişim (2010=100), mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır.



T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI



## B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM



## 2023-2025 Orta Vadeli Program Hedefleri

	2021	2022 (GT)	2023 (P)	2024 (P)	2025 (P)
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	7.249	13.429	18.654	23.438	27.440
Kişi Başına Milli Gelir (\$)	9.592	9.485	10.071	10.931	12.091
GSYH Reel Büyümesi (%)	11,4	5,0	5,0	5,5	5,5
İşsizlik Oranı (%)	12	10,8	10,4	9,9	9,6
Seyahat Gelirleri (Milyar \$)	20,8	34,0	45,0	55,0	62,0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-13,6	-47,3	-22,0	-13,7	-10,0
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-1,7	-5,9	-2,5	-1,4	-0,9

**Kaynak:** T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı GT: Gerçekleşme Tahmini, P: Program

- 2023-2025 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programda aşılama faaliyetlerinin hız kazanması ve sosyal hayat üzerindeki kısıtlamaların azaltılmasıyla salgın sonrası toparlanma sürecinde büyüme potansiyelinin artırılması, yüksek katma değerli üretimi önceleyen Türkiye ekonomisi için; nitelikli istihdam oluşturan, enflasyon ve cari açık yaratmayan, ağırlıklı olarak yurtiçi tasarruflar ve doğrudan yabancı yatırımlarla finanse edilen, verimli alanlara yönlendirilmiş yatırımlara ve ihracata dayalı, yeşil dönüşümü dikkate alan dengeli, istikrarlı ve kapsayıcı bir büyüme yapısının tesis edilmesi temel amaç olarak belirlenmiştir.



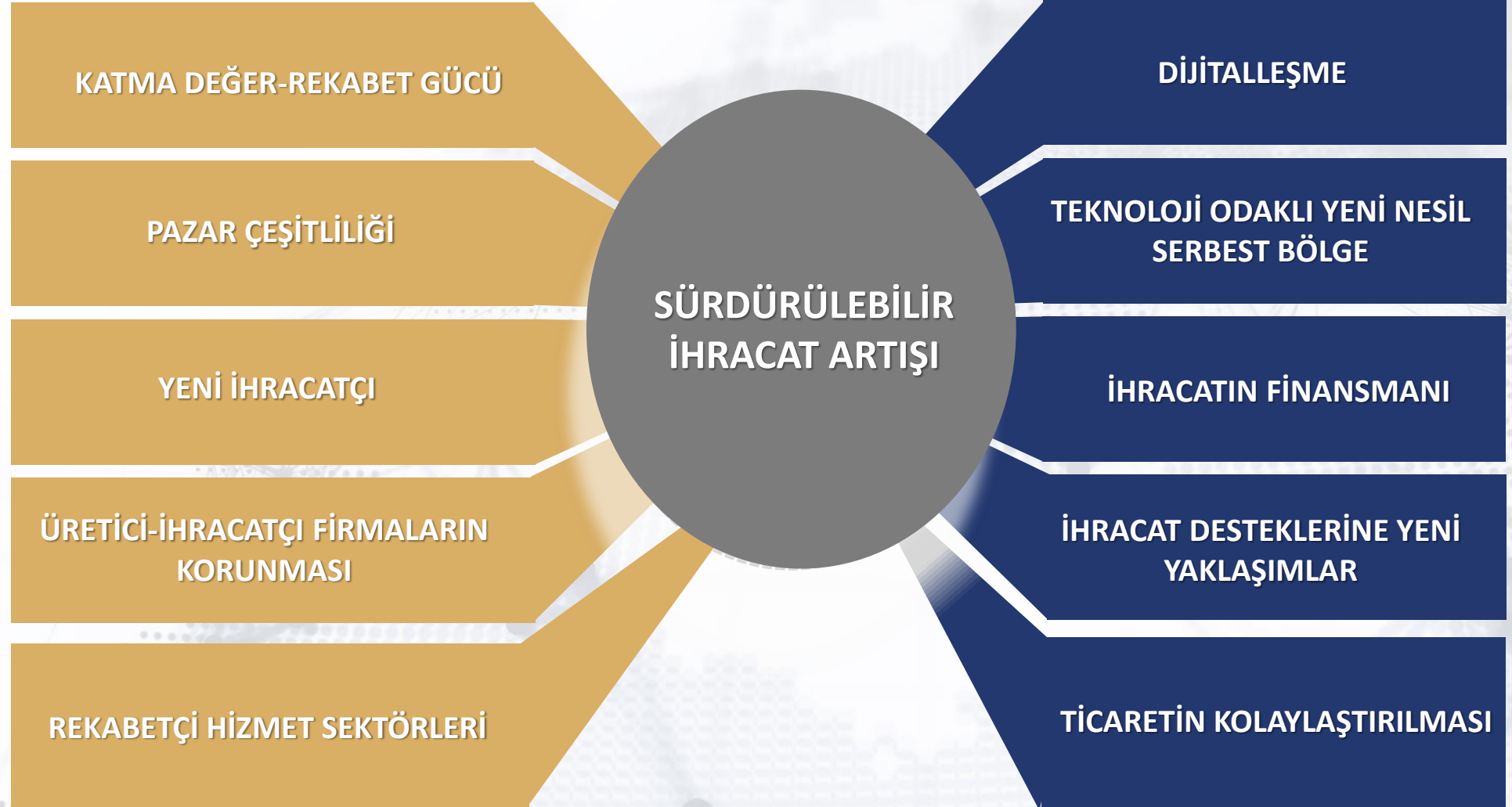
## 2023-2025 Orta Vadeli Program Mal Ticareti Hedefleri

	2022	2023 (P)	2024 (P)	2025 (P)
İhracat (Milyar \$) (GTS)	254,2	265,0	285,0	305,0
İthalat (Milyar \$) (GTS)	364,4	345,0	363,0	384,0
Dış Ticaret Dengesi (GTS, Milyar Dolar)	-110,2	-80,0	-78,0	-79,0
Dış Ticaret Hacmi (GTS)/GSYH (%)	-	70,3	68,1	64,7
İhracat/İthalat (%)	69,8	76,8	78,5	79,4

**Kaynak:** T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı  
P: Program



## İhracat Ana Planı Hedefleri





## İhracat Ana Planı Politika Araçları

Dijitalleşme ve Ticaret Kolaylıkları	Ticaret Diplomasisi ve Yeni İhracatçılar	Teknoloji Odaklı Yeni Nesil Serbest Bölgeler	İhracatın Finansmanı (Eximbank Ürünleri)
<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Dijital Gümrükler</li><li>➤ İhracatçılar İçin Kullanıcı Dostu Dijital Uygulamalar</li><li>➤ Ticaret Diplomasisi Araçları</li><li>➤ Ticaret Politikası Önlemleri</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Ticaret Müşavirleri Ağı</li><li>➤ Türkiye Kadın Girişimci Ağı</li><li>➤ Melek Yatırımcı Ağı</li><li>➤ Dış Ticaret Alanında Mesleki Eğitim</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Finansman Desteği</li><li>➤ Enerji Desteği</li><li>➤ Kira Desteği</li><li>➤ İstihdam Desteği</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Uzun Vadeli Finansman</li><li>➤ Kur riskine karşı yeni ürünler</li><li>➤ Kadın ve Genç Girişimcilere Özel Kredi Programı</li><li>➤ Mevsimsel Kredi Destek Programı</li></ul>





## Neden Uzak Ülkeler?

- ✓ Türkiye'nin toplam ihracatının yaklaşık **üçte ikisi** Türkiye'ye görece **yakın** ülkelere gerçekleştiriliyor.
- ✓ Türkiye'nin **ortalama ihracat mesafesi** dünya ortalamasının altında kalıyor.



Strateji ile uzak ülkelerin ticari ve ekonomik işbirliği potansiyelinin değerlendirilmesi ve ihracatta sürdürülebilir artışın sağlanması hedeflenmektedir.

## Türkiye'nin dünya ticaretindeki payını arttırmak

Ülkemize coğrafi olarak uzak, yüksek gelire sahip büyük pazarlardan ülkemizin potansiyelinin altında pay aldığı anlaşılmaktadır.

## İhracat yapılan pazarları çeşitlendirmek

İhracatçılarımızın coğrafi olarak uzak büyük pazarlara yönelmesi ihracat pazarlarımızın çeşitlenmesine önemli bir katkı sağlayacaktır.



## İhracatçılara yol gösterilmesi

Ülkemizin toplam ihracatının 3.065 km olan ortalama menziline 4.744 km seviyesinde olan dünya ortalamasına yükseltilmesi ve büyük uzak pazarlardaki payının artırılması için kılavuz niteliğinde bir strateji belgesi oluşturulmuştur.

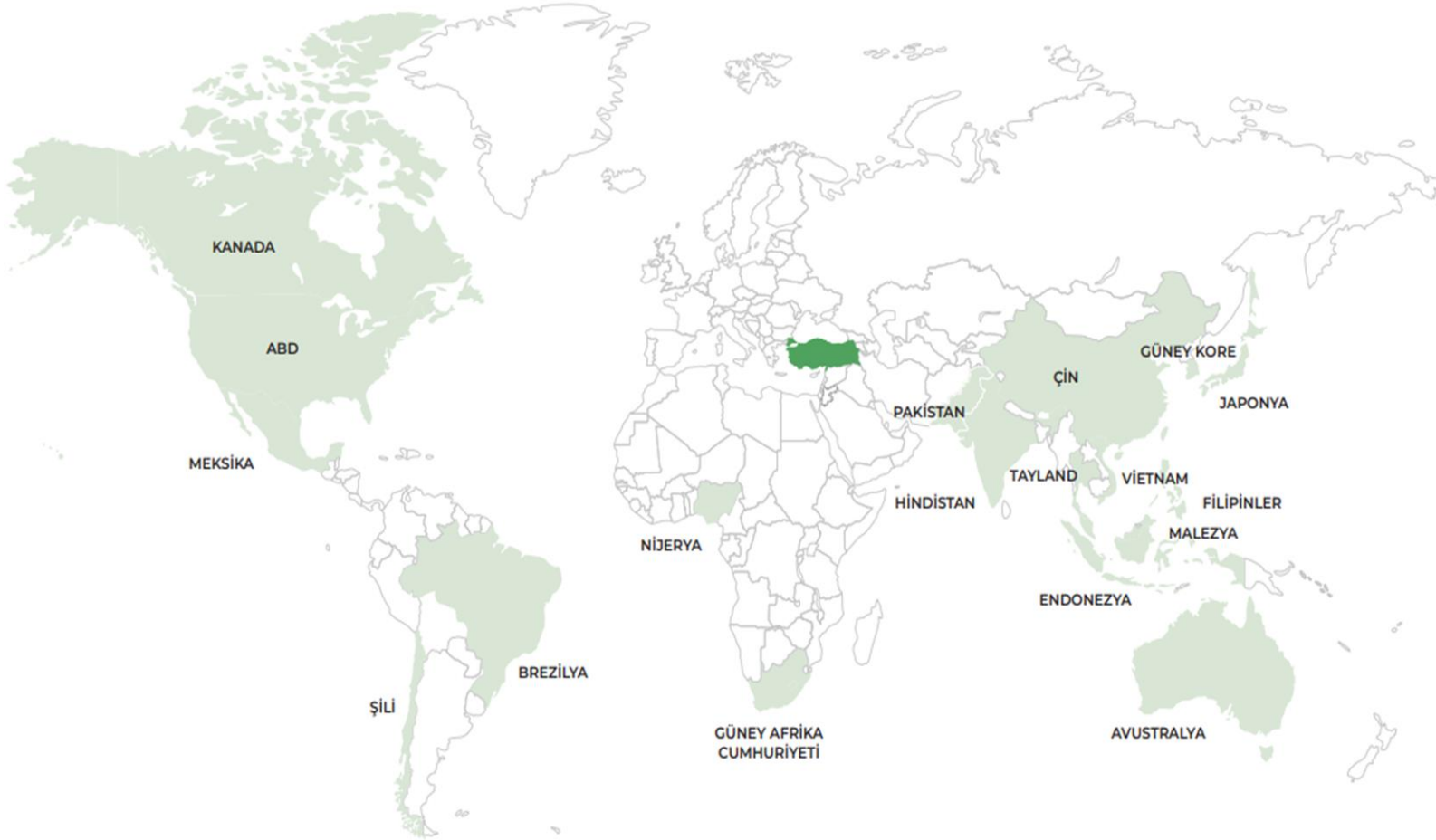


## Uzak Ülkeler Stratejisi:

- 11. Kalkınma Planı (2019-2023),
  - İhracat Ana Planı,
  - Orta Vadeli Program,
  - Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı,
  - Bakanlığımızın Stratejik Planı
- rehber edinilmek suretiyle hazırlanmıştır.



## Uzak Ülkeler Stratejisi ile,



Dünya nüfusunun %62'sini temsil eden,  
Küresel GSYİH'nin %64'ünü oluşturan 18 ülkeye;

2018-2020 ortalaması yaklaşık 20 milyar dolar olan mal ihracatımızın 80 milyar dolar civarına artırılarak dört katına çıkartılması ve bu suretle anılan ülkelerin ithalatındaki payımızın dünya ihracatından aldığımız pay olan %1 seviyesine yükseltilmesini hedefliyoruz.



## Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri

Uluslararası Kuruluşlar	Yıl	Bazı Ülke-Ülke Gruplarına İlişkin Büyüme Tahminleri (%)							
		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
IMF	2021	6,2	5,3	5,9	5,0	4,7	8,7	8,4	2,1
	2022	3,4	3,5	2,0	3,1	-2,2	6,8	3,0	1,4
	2023	2,9	0,7	1,4	1,2	0,3	6,1	5,2	1,8
OECD	2021	5,9	5,2	5,7	4,9	4,7	8,7	8,1	1,7
	2022	3,1	3,3	1,8	2,8	-5,5	6,6	3,3	1,6
	2023	2,2	0,5	0,5	1,2	-4,5	5,7	4,6	1,8
Dünya Bankası	2021	5,9	5,3	5,9	5,0	4,8	8,7	8,1	2,2
	2022	2,9	2,5	1,9	3,0	-3,5	6,9	2,7	1,2
	2023	1,7	0,5	0,5	0,8	-3,3	6,6	4,3	1,0

**Kaynak:** IMF 2023 Ocak ayı Görünüm Raporu, OECD 2022 Kasım ayı Görünüm Raporu, Dünya Bankası 2023 Ocak ayı Görünüm Raporu



## Dünya Ticaretine İlişkin Tahminler

DTÖ Küresel Mal Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

Bölgeler	2022	2023
Dünya Mal Ticaret Hacmi	3,5	1,0
İhracat Artışı		
Kuzey Amerika	3,4	1,4
Güney Amerika	1,6	0,3
Avrupa	1,8	0,8
Asya	3,4	1,4
İthalat Artışı		
Kuzey Amerika	8,5	0,8
Güney Amerika	5,9	-1,0
Avrupa	5,4	-0,7
Asya	9,0	2,2

IMF Küresel Mal ve Hizmet Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

Reel Değişim (%)	2022	2023
Küresel Ticaret Hacmi	5,4	2,4
İhracat Hacmi		
Gelişmiş Ülkeler	6,6	2,3
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ülkeler	3,4	2,6
İthalat Hacmi		
Gelişmiş Ülkeler	6,0	2,0
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ülkeler	2,4	3,0



T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI



## C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER



T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## 1) MAL TİCARETİ

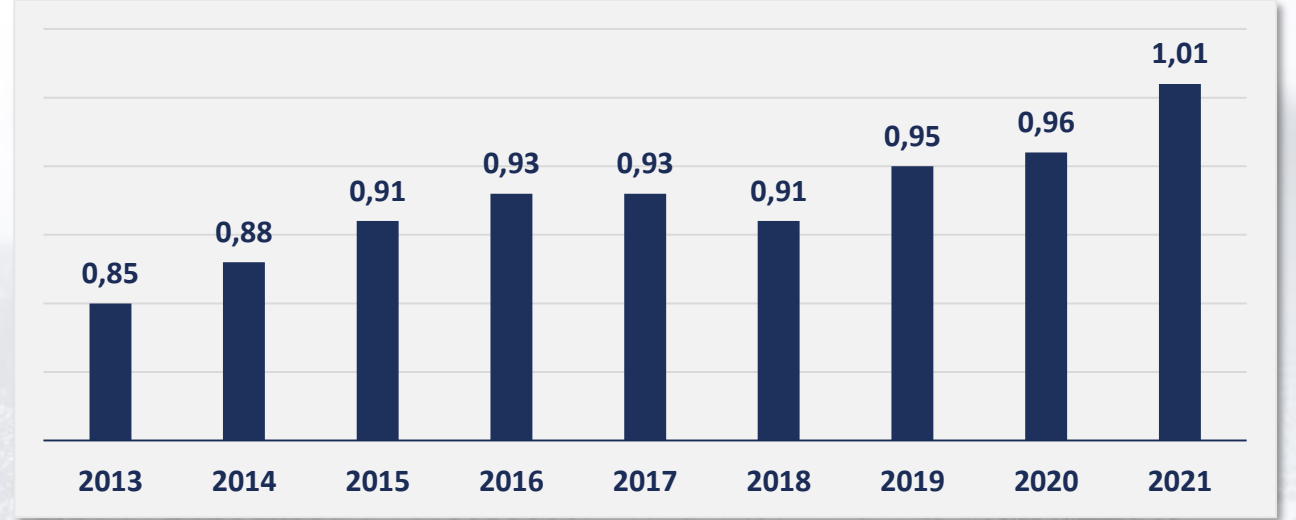


T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## MAL TİCARETİ

➤ Türkiye'nin dünya mal ihracatındaki payı 2021 yılında %1,01 düzeyindedir.

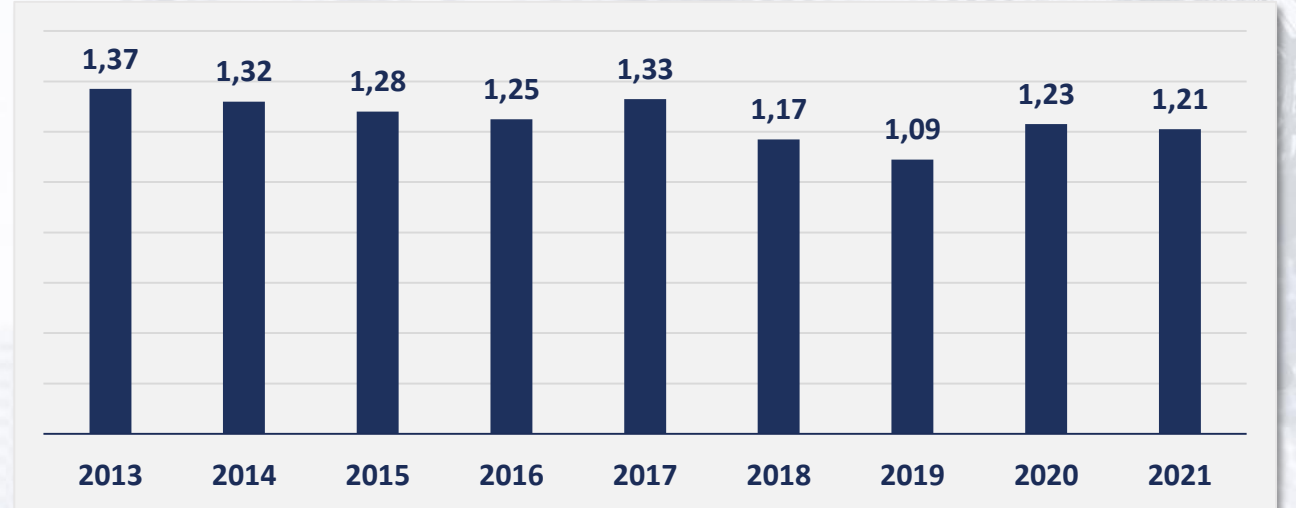
### Türkiye'nin Küresel Mal İhracatındaki Payı (%)



Kaynak: DTÖ

➤ Türkiye'nin dünya mal ithalatındaki payı 2021 yılında %1,21 düzeyindedir.

### Türkiye'nin Küresel Mal İthalatındaki Payı (%)



Kaynak: DTÖ

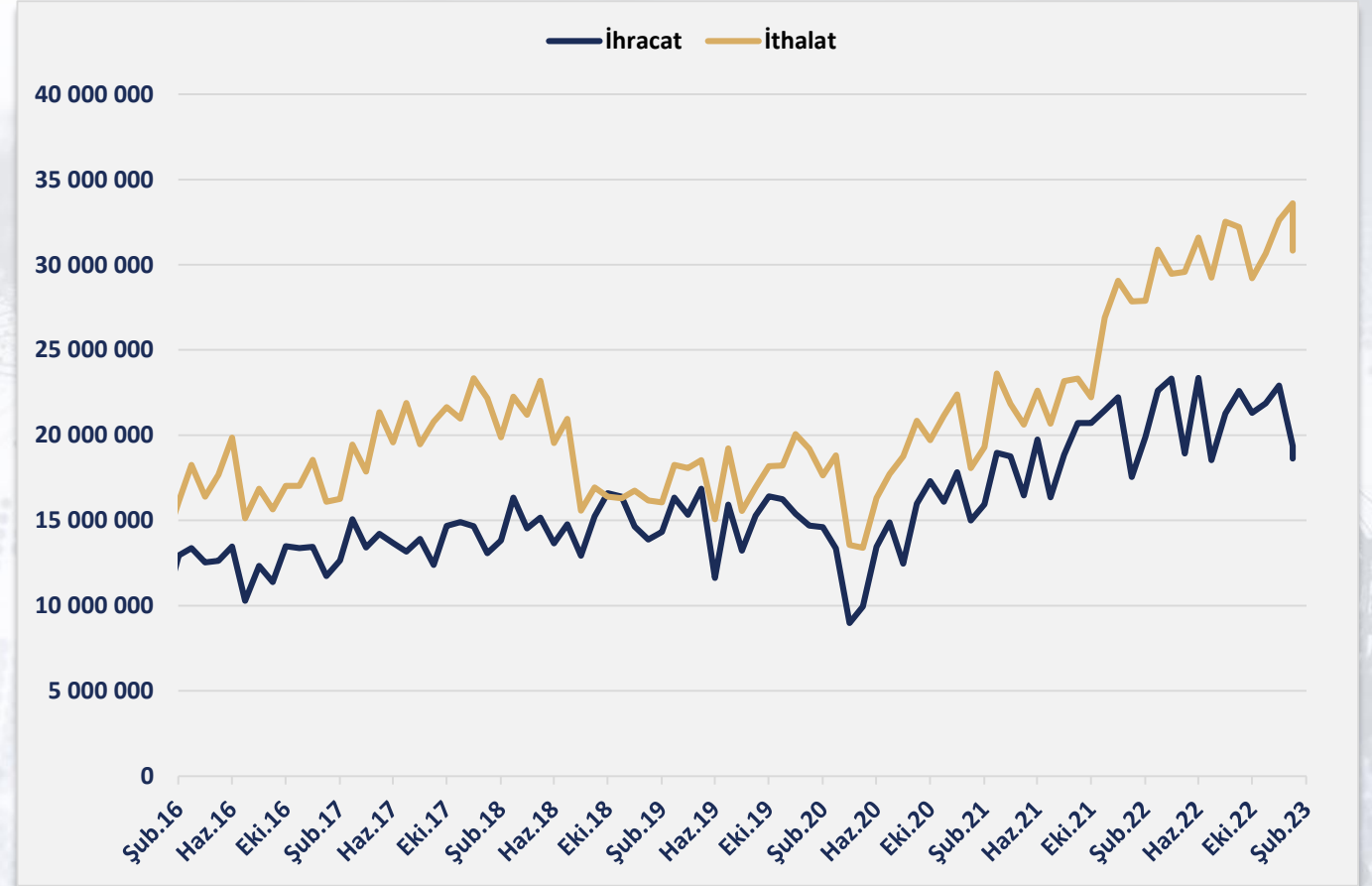




2023 Şubat ayında, 2022 yılının aynı ayına göre genel ticaret sisteminde;

- İhracat %6,4 oranında azalış ile 18,6 milyar dolar olmuştur.
- İthalat ise %10,6 oranında artış ile 30,8 milyar dolar olmuştur.
- Dış ticaret açığı ise %52,8 oranında artışla 12,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

## İhracat ve İthalatın Aylık Gelişimi (Bin \$)



Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı



## Dış Ticaretin Gelişimi

(Milyon \$)	2021	2022	Değişim (%) 2021/2022	2022 Şubat	2023 Şubat	Değişim (%) 2022/2023	2022 Ocak-Şubat	2023 Ocak-Şubat	Değişim (%) 2022/2023
İhracat	225.214	254.172	12,9	19.905	18.638	-6,4	37.458	38.014	1,5
Enerji İhracatı*	8.507	16.374	92,5	803	918	14,3	1.566	2.060	31,6
Altın İhracatı	3.483	1.051	-69,8	87	194	123,9	170	319	88,2
İthalat	271.426	363.711	34,0	27.885	30.833	10,6	55.728	64.574	15,9
Enerji İthalatı*	50.692	96.549	90,5	7.764	6.718	-13,5	16.588	15.468	-6,8
Altın İthalatı	5.499	20.440	271,7	194	4.141	2.034,7	1.043	9.236	785,2
Dış Ticaret Hacmi	496.640	617.883	24,4	19.991	18.832	-5,8	93.187	102.589	10,1
Dış Ticaret Dengesi	-46.211	-109.539	137	-7.980	-12.194	52,8	-18.270	-26.560	45
Enerji Dışı Denge	-4.026	-29.365	629,4	19.101	17.720	-7,2	-3.248	-13.152	304,9
İhracat/İthalat (%)**	83,0	69,9	-13,1	71,4	60,5	-15,3	67,2	58,9	-8,3
Enerji Hariç İhracat/İthalat (%)**	98,2	89,0	-9,2	94,9	73,5	-22,6	91,7	73,2	-18,5
Altın Ve Enerji Hariç İhracat/İthalat (%)**	99,1	96,0	-3,1	95,4	87,7	-8,0	93,8	89,4	-4,4

**Kaynak:** Ticaret Bakanlığı

\*Enerji, 27. fasıla karşılık gelmektedir.

\*\*Karşılama oranı değişimleri yüzde puan farkını ifade etmektedir.



## Dış Ticaret Endeksleri (2010=100)

	2020		2021		2022	
	Endeks	% Değişim	Endeks	% Değişim	Endeks	% Değişim
İhracat Birim Değer Endeksi	94,8	-0,8	103,8	9,4	111,9	7,9
İhracat Miktar Endeksi	118,4	-5,5	143,8	21,4	150,7	4,8
İthalat Birim Değer Endeksi	96,3	-4,9	120,8	25,4	149,6	23,9
İthalat Miktar Endeksi	106,7	9,6	105,2	-1,4	113,8	8,2
Dış Ticaret Hadleri	98,5	4,2	85,9	-12,7	74,8	-12,9

Kaynak: TÜİK

- 2022 yılında ihracat birim değer endeksi bir önceki yılın aynı dönemine göre %7,9 oranında artarken, ithalat birim değer endeksi ise %23,9 oranında artmıştır.



## Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması

### İHRACAT

Milyon Dolar	Yıllık			Şubat			Ocak-Şubat		
	2021	2022	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
Yatırım malları	24.841	28.047	12,9	2.012	2.412	19,9	3.818	4.634	21,4
Ara mallar	115.184	133.439	15,8	10.194	9.390	-7,9	19.334	19.206	-0,7
Tüketim malları	83.844	89.819	7,1	7.451	6.705	-10,0	13.870	13.841	-0,2
Diğerleri	1.346	2.896	115,2	248	131	-46,9	438	327	-25,4
<b>TOPLAM</b>	<b>225.215</b>	<b>254.201</b>	<b>12,9</b>	<b>19.905</b>	<b>18.639</b>	<b>-6,4</b>	<b>37.458</b>	<b>38.008</b>	<b>1,5</b>

### İTHALAT

Milyon Dolar	Yıllık			Şubat			Ocak-Şubat		
	2021	2022	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
Yatırım malları	35.948	40.534	12,8	2.708	3.547	31,0	5.484	7.230	31,8
Ara mallar	210.143	292.378	39,1	23.099	23.853	3,3	46.449	50.825	9,4
Tüketim malları	24.947	30.481	22,2	2.064	3.393	64,4	3.769	6.303	67,2
Diğerleri	388	316	-18,5	14	40	193,4	26	82	219,3
<b>TOPLAM</b>	<b>271.426</b>	<b>363.709</b>	<b>34,0</b>	<b>27.885</b>	<b>30.833</b>	<b>10,6</b>	<b>55.728</b>	<b>64.439</b>	<b>15,6</b>



## Başlıca İhraç Ürünleri

FASIL	İHRACAT (Milyon Dolar)	Yıllık			Şubat*			Ocak-Şubat		
		2021	2022	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)
87	Motorlu kara taşıtları	25.023	26.801	7,1	2.126	2.297	8,1	4.070	4.604	13,1
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	20.775	22.673	9,1	1.801	1.953	8,4	3.337	3.899	16,8
85	Elektrikli makina ve cihazlar	12.011	13.705	14,1	1.030	1.211	17,6	1.916	2.336	21,9
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	8.507	16.404	92,8	803	918	14,3	1.566	2.058	31,4
39	Plastikler ve mamulleri	10.015	11.572	15,5	939	814	-13,4	1.751	1.645	-6,0
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	10.965	10.206	-6,9	844	813	-3,6	1.549	1.548	0,0
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	10.781	11.007	2,1	921	790	-14,2	1.735	1.623	-6,4
73	Demir veya çelikten eşya	8.801	10.534	19,7	862	755	-12,3	1.546	1.550	0,2
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	7.513	8.463	12,6	733	697	-4,8	1.334	1.400	5,0
72	Demir ve çelik	17.063	14.672	-14,0	1.242	615	-50,5	2.445	1.276	-47,8
Liste Toplamı		131.452	146.037	11,1	11.300	10.863	-3,9	21.249	21.938	3,2
Genel Toplam		225.215	254.201	12,9	19.905	18.639	-6,4	37.458	38.008	1,5

\*Sıralama 2023 Şubat ayına göre.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı



## Başlıca İthal Ürünleri

FASIL	İTHALAT (Milyon Dolar)	Yıllık			Şubat*			Ocak-Şubat		
		FASIL ADI	2021	2022	Değişim (%)	2022	2023	Değişim (%)	2022	2023
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	50.692	96.549	90,5	7.764	6.718	-13,5	16.588	15.512	-6,5
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	7.074	23.457	231,6	632	4.405	596,7	1.346	9.624	615,0
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	30.967	34.574	11,6	2.394	2.926	22,2	4.835	5.932	22,7
87	Motorlu kara taşıtları	15.596	17.679	13,4	1.158	2.097	81,0	2.176	3.592	65,1
85	Elektrikli makina ve cihazlar	19.964	21.534	7,9	1.489	2.092	40,5	2.982	4.189	40,5
72	Demir ve çelik	27.618	28.367	2,7	2.670	1.624	-39,2	5.354	3.363	-37,2
39	Plastikler ve mamulleri	17.591	18.976	7,9	1.748	1.275	-27,1	3.408	2.582	-24,2
29	Organik kimyasal ürünler	9.341	11.120	19,0	1.004	768	-23,5	1.965	1.552	-21,0
74	Bakır ve bakırdan eşya	5.266	5.510	4,6	435	676	55,5	730	1.240	69,8
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	6.593	7.683	16,5	845	598	-29,2	1.497	1.102	-26,4
Liste Toplamı		190.701	265.448	39,2	20.138	23.177	15,1	40.880	48.687	19,1
Genel Toplam		271.426	363.709	34,0	27.885	30.833	10,6	55.728	64.439	15,6

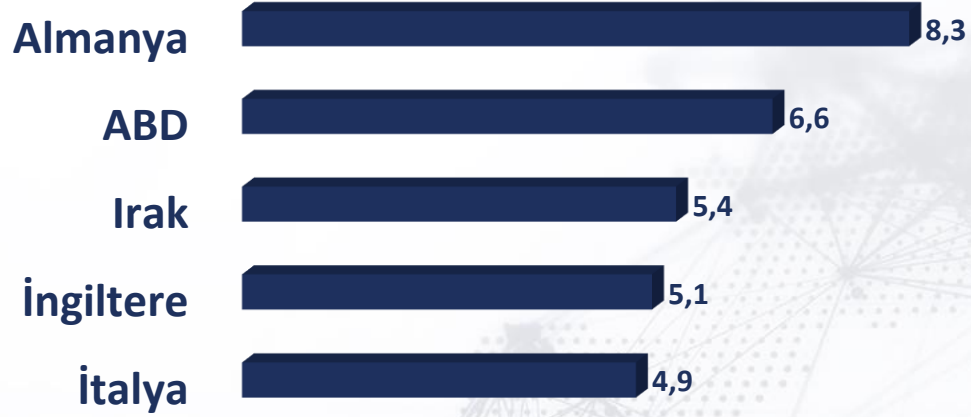
\*Sıralama 2023 Şubat ayına göredir.

**Kaynak:** Ticaret Bakanlığı



## İhracat ve İthalatta İlk Beş Ülke

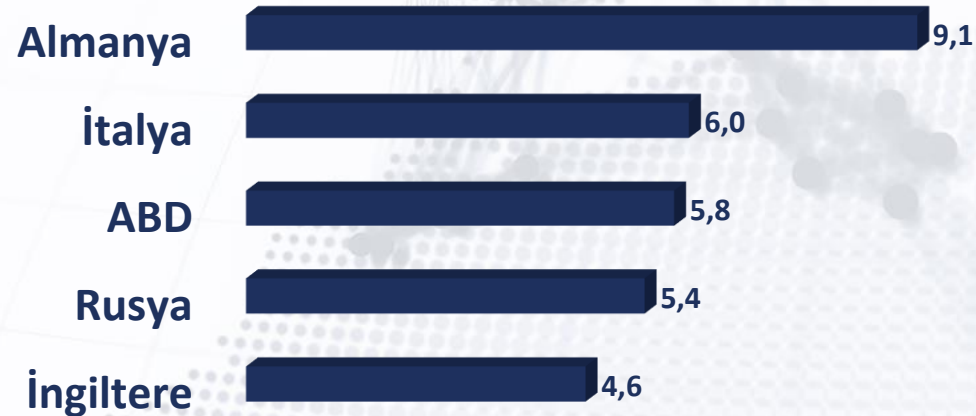
2022 yılı İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)



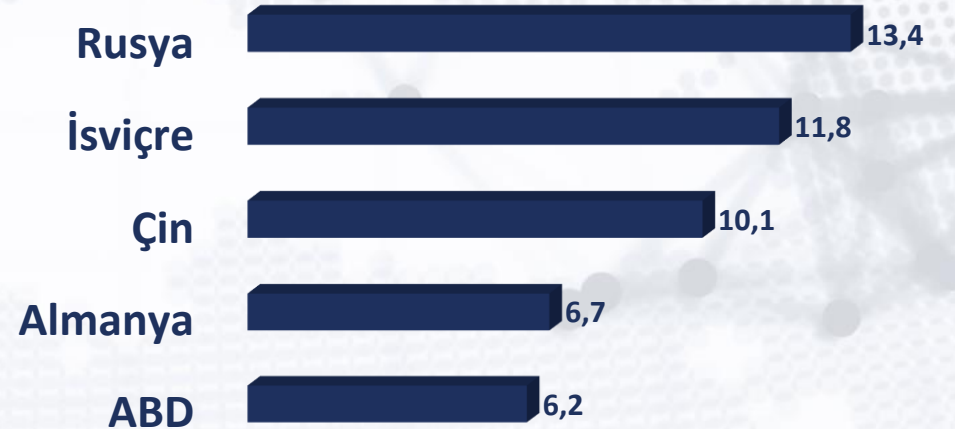
2022 yılı İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)



2023 Şubat Ayı İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)



2023 Şubat Ayı İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)





## İhracatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar			Yıllık				Şubat				Ocak-Şubat			
			2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)	2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)	2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları												
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	93.053	103.078	40,5	10,8	8.388	8.047	43,2	-4,1	15.699	16.204	42,6	3,2
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	31.465	36.639	14,4	16,4	2.544	3.001	16,1	18,0	4.760	6.215	16,4	30,6
2	Afrika	Diğer Afrika	7.876	9.493	3,7	20,5	716	529	2,8	-26,2	1.402	1.107	2,9	-21,0
		Kuzey Afrika	13.336	14.111	5,6	5,8	1.322	964	5,2	-27,1	2.520	1.872	4,9	-25,7
3	Amerika	Güney Amerika	3.593	3.356	1,3	-6,6	195	177	0,9	-9,0	446	368	1	-17,5
		Kuzey Amerika	16.408	18.775	7,4	14,4	1.422	1.187	6,4	-16,5	2.767	2.467	6,5	-10,9
		Orta Amerika ve Karayipler	2.443	2.769	1,1	13,3	247	150	0,8	-39,5	426	343	0,9	-19,5
4	Asya	Diğer Asya	17.234	18.324	7,2	6,3	1.361	1.404	7,5	3,2	2.557	2.750	7,2	7,5
		Yakın ve Orta Doğu	38.355	44.988	17,7	17,3	3.510	3.039	16,3	-13,4	6.500	6.317	16,6	-2,8
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	1.128	1.089	0,4	-3,4	78	72	0,4	-8,0	164	143	0,4	-12,5
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	325	1.581	0,6	385,7	122	69	0,4	-43,7	217	222	0,6	2,2
Toplam			225.215	254.201	100	12,9	19.905	18.639	100	-6,4	37.458	38.008	100	1,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı





## İthalatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar			Yıllık				Şubat				Ocak-Şubat			
			2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)	2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)	2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları												
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	93.053	103.078	40,5	10,8	8.388	8.047	43,2	-4,1	15.699	16.204	42,6	3,2
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	31.465	36.639	14,4	16,4	2.544	3.001	16,1	18,0	4.760	6.215	16,4	30,6
2	Afrika	Diğer Afrika	7.876	9.493	3,7	20,5	716	529	2,8	-26,2	1.402	1.107	2,9	-21,0
		Kuzey Afrika	13.336	14.111	5,6	5,8	1.322	964	5,2	-27,1	2.520	1.872	4,9	-25,7
3	Amerika	Güney Amerika	3.593	3.356	1,3	-6,6	195	177	0,9	-9,0	446	368	1	-17,5
		Kuzey Amerika	16.408	18.775	7,4	14,4	1.422	1.187	6,4	-16,5	2.767	2.467	6,5	-10,9
		Orta Amerika ve Karayipler	2.443	2.769	1,1	13,3	247	150	0,8	-39,5	426	343	0,9	-19,5
4	Asya	Diğer Asya	17.234	18.324	7,2	6,3	1.361	1.404	7,5	3,2	2.557	2.750	7,2	7,5
		Yakın ve Orta Doğu	38.355	44.988	17,7	17,3	3.510	3.039	16,3	-13,4	6.500	6.317	16,6	-2,8
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	1.128	1.089	0,4	-3,4	78	72	0,4	-8,0	164	143	0,4	-12,5
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	325	1.581	0,6	385,7	122	69	0,4	-43,7	217	222	0,6	2,2
Toplam			225.215	254.201	100	12,9	19.905	18.639	100	-6,4	37.458	38.008	100	1,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı



T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## 2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ



## HİZMET İHRACATI DESTEK PROGRAM PAKETİ

Hizmet İhracatı Destek Program Paketi ile tüm hizmet sunum yöntemlerini içeren bir tanımlamanın yanı sıra ülkemiz hizmet ihracatını yeni bir yaklaşımla daha da ileri aşamalara taşıyacak bir sistemin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu şekilde, bir yandan hizmet ihracatımızın artırılması sağlanırken, diğer yandan da istatistiki anlamda daha etkin bir mekanizma ile ölçüm ve performans değerlendirmesinin de yapılacağı bir yapı vücuda getirilmiştir.

5447 sayılı Türkiye Bilişim Sektörünün Uluslararasılaşması ve E-Turquality (Bilişimin Yıldızları Programı) Hakkında Karar

5448 sayılı Hizmet İhracatının Tanımlanması, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Karar

5449 sayılı Yurt Dışı Lojistik Dağıtım Ağlarının Desteklenmesi Hakkında Karar

2564 sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri Hakkında Karar



SAĞLIK TURİZMİ



EĞİTİM



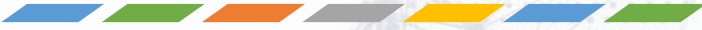
FUARCILIK HİZMETLERİ



GAYRİMENKUL HİZMETLERİ



YARATICI ENDÜSTRİLER



SPOR TURİZMİ



YÖNETİM DANIŞMANLIĞI HİZMETLERİ



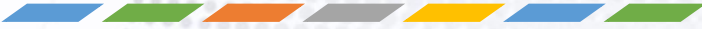
LOJİSTİK ve TAŞIMACILIK



YEŞİL HİZMETLER



DİĞER HİZMETLER



YENİ BİR İSİM VE KURGU

«HİZMET İHRACATI» TANIMI

ULUSLARARASI SEKTÖREL SINIFLANDIRMA

İLK KEZ PERFORMANS ÖLÇÜMÜ ve İSTATİSTİK  
TEMİNİ

- 10 ANA SEKTÖR
- 36 DESTEK UNSURU
- SEKTÖRLER ÖZELİNDE 15 YENİ DESTEK UNSURU



MEVCUT DESTEK UNSURLARI

Tescil Ve Koruma  
Desteği

Pazara Giriş  
Belgeleri Desteği

Acente Komisyon  
Desteği

Reklam, Tanıtım  
Ve Pazarlama  
Desteği

Birim Desteği

Bireysel Katılım  
Desteği

Milli Katılım  
Desteği

Milli Katılım  
Tanıtım Desteği

Rapor Desteği

Alım Heyeti

Ticaret Heyeti

HİSER İhtiyaç  
Analizi Desteği

HİSER İstihdam  
Desteği

Sanal Fuar  
Organizasyon  
Desteği

Yarışma Ve  
Etkinlik Desteği

Film Platosu Ve  
Stüdyosu Kullanım  
Giderleri Desteği

Yurt İçi Tanıtım  
Desteği

Yurt İçi Eğitim  
Desteği

Hasta Yol Desteği



YENİ DESTEK UNSURLARI

Tanıtım Heyeti  
Desteği

Uluslararası Öğrenci  
Ofisleri Kapasite  
Geliştirme Desteği

Akademisyen  
İstihdam Desteği

Uluslararası  
Sıralama Desteği

Uluslararası  
Sıralama Desteği

Uluslararası  
Kuruluşlara Üyelik  
Desteği

Prestijli Katılım  
Desteği

Ürün Yerleştirme  
Desteği

HİSER Tanıtım  
Desteği

HİSER Sektörel  
Ticaret Heyeti  
Programı Desteği

HİSER Sektörel Alım  
Heyeti Programı  
Desteği

Fuar Alanı Yapım  
Desteği

Sektörel Nitelikli  
Uluslararası Yurt İçi  
Fuar Organizasyon  
Desteği

Yurt Dışı Fuar  
Organizasyon  
Desteği

Korsanla Mücadele  
Giderleri Desteği

Dublaj Veya Altyazı  
Giderleri Desteği

Komplikasyon Ve  
Seyahat Sağlık  
Sigortası Desteği

Sağlık Turizmi  
İstihdam Desteği

Yabancı Dil Ve Sağlık  
Turizmi Eğitimi  
Desteği

Sağlık Ve Spor  
Turizmi Sektörlerinin  
Geliştirilmesi Ve  
Tanıtılması Desteği

Veri Tabanı Üyelik  
Desteği

Yeşil Hizmetler  
İstihdam Desteği



T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

# ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

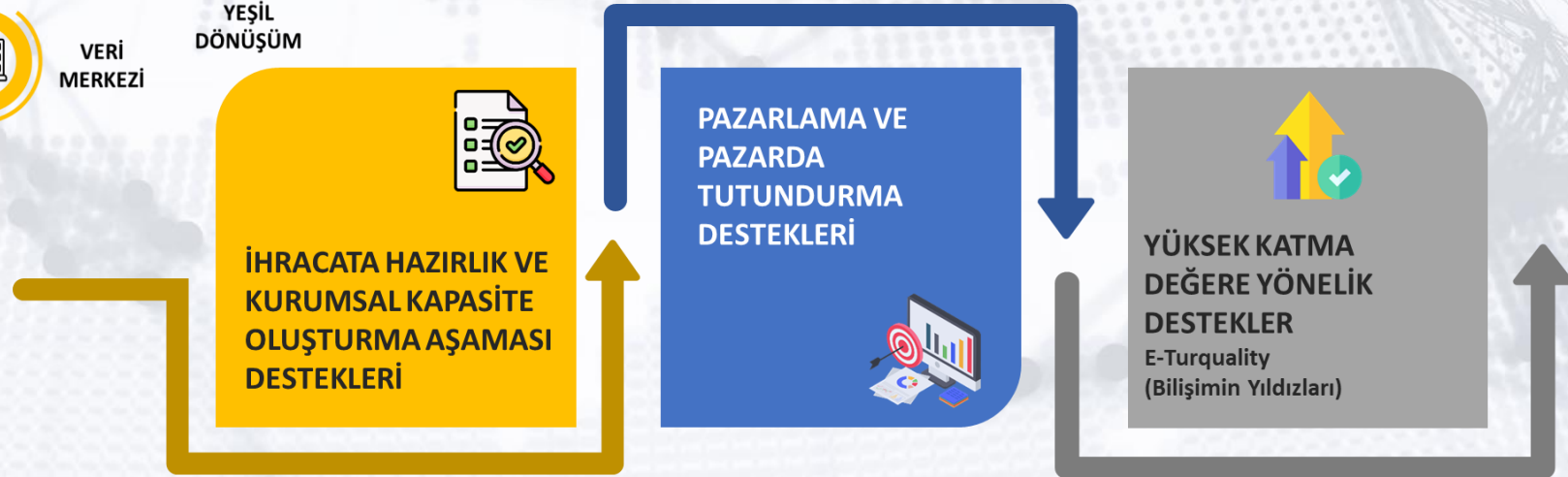
## 5447 SAYILI TÜRKİYE BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASILAŞMASI VE E-TURQUALITY (BİLİŞİMİN YILDIZLARI) PROGRAMI

Bilişim sektörü destek kapsamı genişletilmiştir

### KAPSAM – BİLİŞİM ŞİRKETLERİ



Çerçeve mantığı ile bilişim sektörüne yönelik tüm destekler tek bir program altında üç aşamalı bir sistematikte bir araya toplanmıştır.





T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

### 5447 SAYILI TÜRKİYE BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASILAŞMASI VE E-TURQUALITY (BİLİŞİMİN YILDIZLARI) PROGRAMI

Bilişim sektörüne özgü yeni destekler eklenmiştir

TeknoHızlandırıcı İşbirliği  
Kuruluşu Proje Desteği

Uluslararası Katma Değerli  
Bilişim Yüklenici Proje  
Desteği

Uluslararası Teknoloji  
Pazarlama Ofisleri Desteği

Hizmet Pazarlama  
Platformlarına Üyelik  
Desteği

Veri Merkezi Desteği

Yazılımcılar için  
Simülatör/ Test Ekipmanı  
Kiralama Desteği

Yurtdışı Arama Desteği

Yurtdışı İhale Desteği

Yurtiçi Fuar Desteği

Yıldız Ofisleri Desteği

Ürün Yerleştirme Desteği

Yurt Dışında Yerleşik  
Şirkete Ait  
Oyun/Yazılım/Aracılık  
Platformu Alımına Yönelik  
Danışmanlık Desteği

Patent / Fikri Mülkiyet  
Hakkı Alım Desteği

Yazılım/Oyun/Mobil  
Uygulama Test Desteği





## 5449 SAYILI YURT DIŞI LOJİSTİK DAĞITIM AĞLARININ DESTEKLENMESİ HAKKINDA KARAR

YLDA: İşbirliği kuruluşları tarafından yurt dışında kurulan, satın alınan, kiralanan veya hizmet alınan ve ürünlerin dağıtımını ile ilgili depolama, yükleme, boşaltma, sevkiyat, elleçleme, tehlikeli madde hizmetleri, kargo birleőtirme-bölme, soğuk depolama, dağıtım vb. faaliyetlerin kümelendirilerek gerçekleştirilebilmesi için uluslararası taşımacılık ve lojistik amaçlı düzenlenmiőt, farklı taşıma modlarına (karayolu, denizyolu, havayolu ve demiryolu) etkin bağlantıları olan ve en az iki veya daha fazla modlu taşımacılık imkanlarına sahip tesisleri, bu tesisler ile entegre çalıőacak dağıtım ağını ve bu ağın işletilmesine yönelik yük konsolidasyonunu sağlayarak uçtan uca tüm lojistik sürecini yönetecek biliőt ve sair sistemlerini ifade eder.

Destek Unsuru	Destek Oranı	Destek Üst Limiti (TL)	Süre /Limit	Ön Onay
İlk Kurulum Desteği (Cep depoların ve bu ağın işletilmesine yönelik Kurulum ,destek, bakım, biliőt sistemleri, teknik donanım ve dekorasyon giderleri, yatırım, ruhsat ve izin giderleri, bunlarla ilgili hukuki danıőtmanlık giderleri ile YSV kiralınması ve işletilmesi giderleri)	%70	60 Milyon	5 yıl	-
YLDA'ların işletilmesine İliőtkin Kira/Ruhsat/Komisyon/Hukuki Danıőtmanlık Giderleri Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50	24 Milyon	5 yıl	-
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği(Yurtdıőt)	%50	3 milyon	5 yıl	2 ay
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği	%50	1 milyon 200 bin	5 yıl	2 ay
İstihdam Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50 oranında (Maks. 10 kiőt)	4 milyon 800 bin (Maks. Yıllık kiőt başı 600 bin)	-	-
Navlun Borsası Desteği	%60	3 milyon 600 bin	-	-



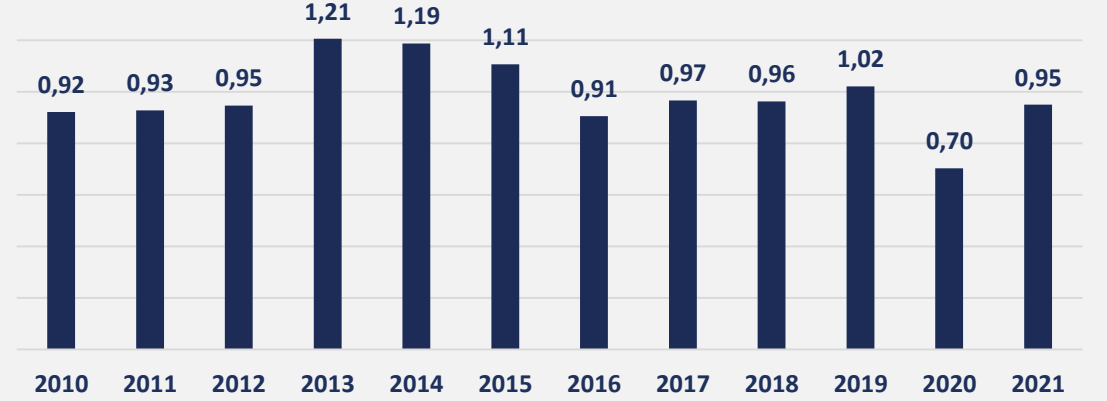
T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## HİZMETLER TİCARETİ

➤ Türkiye'nin 2021 yılı küresel hizmet ihracatındaki payı %0,95 düzeyindedir.

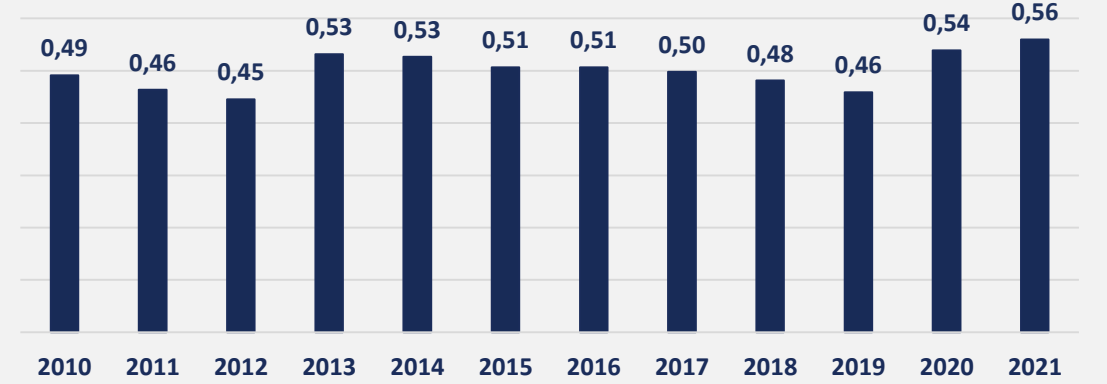
➤ Türkiye'nin 2021 yılı küresel hizmet ithalatındaki payı %0,56 düzeyindedir.

### Türkiye'nin Küresel Hizmet İhracatındaki Payı (%)



Kaynak: DTÖ

### Türkiye'nin Küresel Hizmet İthalatındaki Payı (%)



Kaynak: DTÖ



Kaynak: TCMB

T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

### Ödemeler Dengesi-Hizmet Kalemleri

Gelir	Aralık			Ocak-Aralık		
	Milyon Dolar	2021	2022	Değişim(%)	2021	2022
Hizmetler Geliri	5.967	7.286	22,1	61.408	89.989	46,5
Taşımacılık Geliri	2.557	3.301	29,1	24.419	36.492	49,4
Seyahat Geliri	1.839	2.081	13,2	26.634	41.176	54,6
İnşaat Geliri	72	118	63,9	260	469	80,4
Sigorta ve Emeklilik	105	197	87,6	1.010	1.769	75,1
Finansal Hizmetler Geliri	32	103	221,9	388	732	88,7
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Geliri	55	38	-30,9	375	231	-38,4
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Geliri	349	360	3,2	2.566	2.588	0,9
Diğer İş Hizmetleri Geliri	591	656	11,0	3.521	3.526	0,1
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Geliri	48	109	127,1	192	504	162,5
Resmi Hizmetler Geliri	38	33	-13,2	341	393	15,2
Gider	Aralık			Ocak-Aralık		
Milyon Dolar	2021	2022	Değişim(%)	2021	2022	Değişim(%)
Hizmetler Gideri	3.657	4.788	30,9	29.596	40.185	35,8
Taşımacılık Gideri	1.258	1.498	19,1	10.924	17.757	62,6
Seyahat Gideri	168	613	264,9	1.650	4.053	145,6
İnşaat Gideri	15	12	-20,0	33	94	184,8
Sigorta ve Emeklilik Gideri	267	291	9,0	2.281	2.773	21,6
Finansal Hizmetler Gideri	59	176	198,3	519	1.713	230,1
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Gideri	391	520	33,0	2.738	2.846	3,9
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Gideri	421	431	2,4	3.261	2.780	-14,8
Diğer İş Hizmetleri Gideri	876	959	9,5	6.008	5.962	-0,8
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Gideri	22	36	63,6	301	329	9,3
Resmi Hizmetler Gideri	76	94	23,7	1.026	1.077	5,0

Kaynak: TCMB



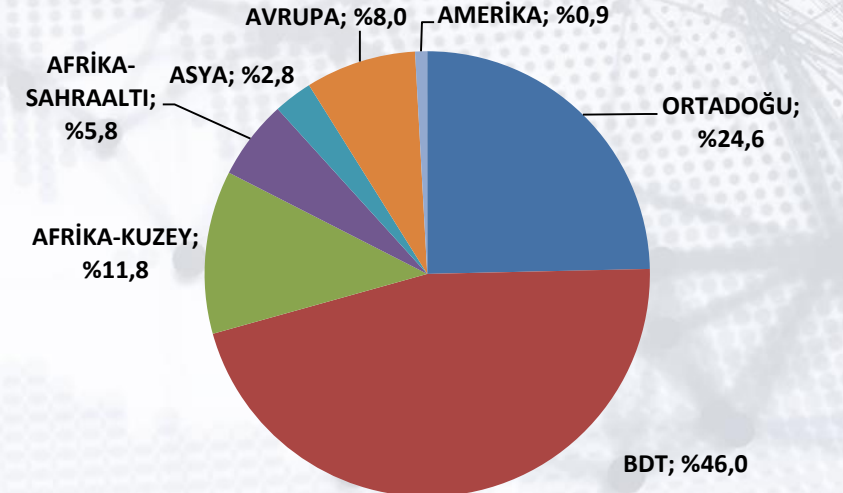
## Yurt Dışında Müteahhitlik Hizmetleri

Yıl	Proje Sayısı	Ülke Sayısı	Proje Bedeli (Milyar \$)	Kümülatif Proje Bedeli (Milyar \$)	Ort. Proje Bedeli (Milyar \$)
1971-2002	2.426	48	49,75	49,75	0,00
2003	339	35	6,40	56,15	0,02
2004	477	36	8,63	64,78	0,02
2005	452	33	12,92	77,70	0,03
2006	577	35	22,41	100,11	0,04
2007	614	45	25,66	125,76	0,04
2008	667	39	24,69	150,45	0,04
2009	505	45	20,12	170,57	0,04
2010	633	50	23,42	193,99	0,04
2011	561	51	24,48	218,46	0,04
2012	549	49	31,65	250,11	0,06
2013	438	50	31,23	281,34	0,07
2014	360	54	26,70	308,04	0,07
2015	285	57	23,98	332,02	0,08
2016	223	56	15,06	347,08	0,07
2017	312	52	17,80	364,88	0,06
2018	386	53	22,76	387,63	0,06
2019	537	45	19,25	406,88	0,04
2020	371	42	16,21	423,09	0,04
2021	443	71	30,78	453,88	0,07
2022	481	50	18,78	472,66	0,04
2023	26	15	1,85	474,51	0,07

- Dünyanın en büyük 250 müteahhitlik şirketi listesinde 2020 yılında 40 Türk firması vardır.
- Türkiye, bu bakımdan Çin ve ABD'den sonra 3. sırada yer almaktadır.

Sektörün ekonomiye katkıları: Döviz girdisi, ihracata katkı, istihdama katkı, teknoloji transferi, makina parkına etki, dışa açılma sürecine etki.

Müteahhitlik Hizmetlerinin Ülke Gruplarına Göre Dağılımı  
(2023 Şubat ayı itibarıyla)





T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## D- YATIRIM ORTAMI



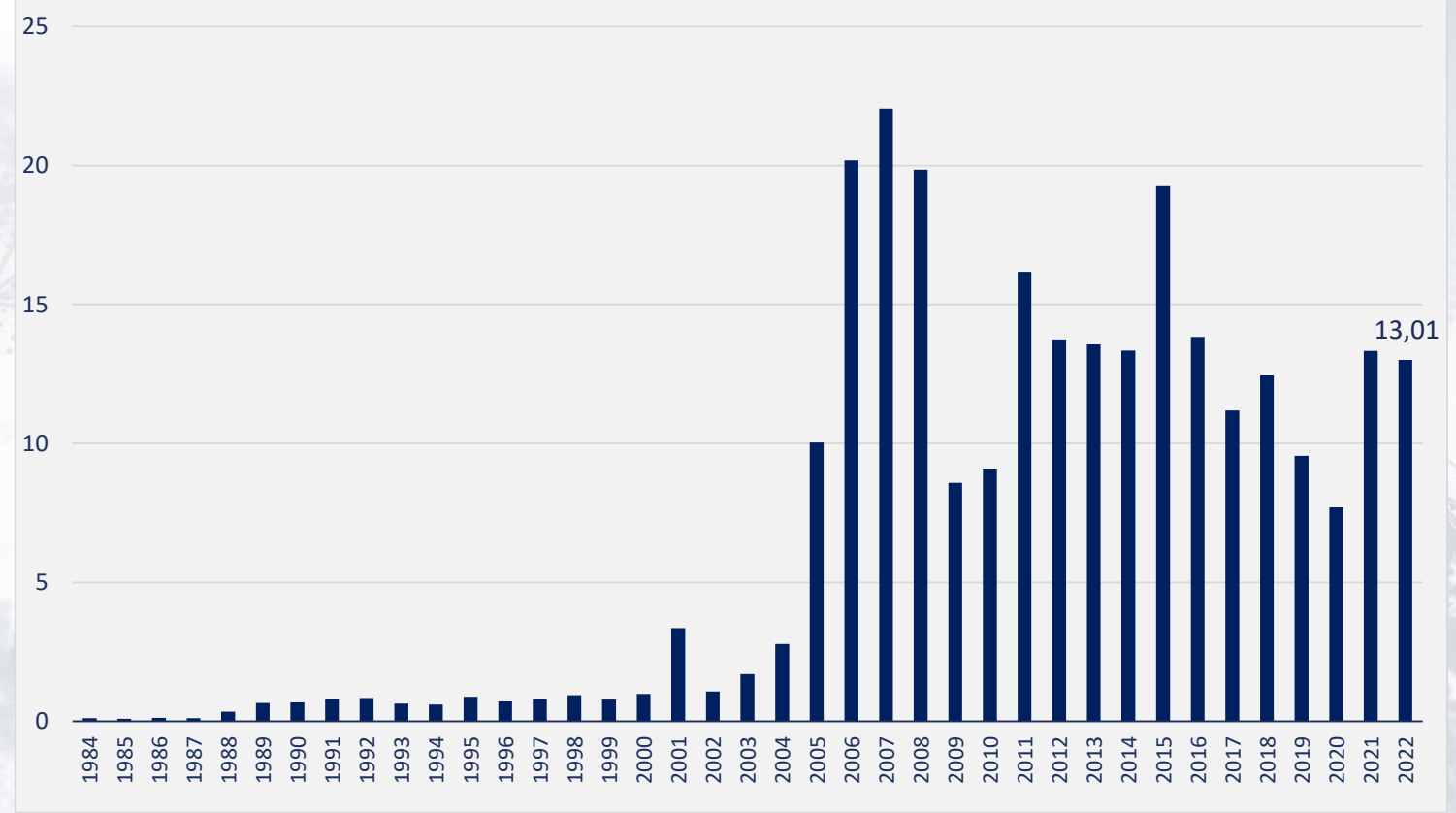
## Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları

1. ABD
2. Almanya
3. Arnavutluk
4. Avustralya
5. Avusturya
6. Azerbaycan
7. B.A.E.
8. Bahreyn
9. Bangladeş
10. Belçika
11. Beyaz Rusya
12. Bosna-Hersek
13. Brezilya
14. Bulgaristan
15. Cezayir
16. Çad
17. Çek Cumhuriyeti
18. Çin
19. Danimarka
20. Endonezya
21. Estonya
22. Etiyopya
23. Fas
24. Filipinler
25. Finlandiya
26. Fransa
27. Gambiya
28. Güney Afrika Cum.
29. Güney Kore
30. Gürcistan
31. Hırvatistan
32. Hindistan
33. Hollanda
34. İngiltere
35. İran
36. İrlanda
37. İspanya
38. İsrail
39. İsveç
40. İsviçre
41. İtalya
42. Japonya
43. K.K.T.C.
44. Kanada
45. Karadağ
46. Katar
47. Kazakistan
48. Kırgızistan
49. Kosova
50. Kuveyt
51. Letonya
52. Litvanya
53. Lübnan
54. Lüksemburg
55. Macaristan
56. Makedonya
57. Malezya
58. Malta
59. Meksika
60. Mısır
61. Moğolistan
62. Moldova
63. Norveç
64. Özbekistan
65. Pakistan
66. Polonya
67. Portekiz
68. Romanya
69. Ruanda
70. Rusya
71. Sırbistan
72. Singapur
73. Slovakya
74. Slovenya
75. Sudan
76. Suriye
77. Suudi Arabistan
78. Tacikistan
79. Tayland
80. Tunus
81. Türkmenistan
82. Ukrayna
83. Umman
84. Ürdün
85. Venezuela
86. Vietnam
87. Yemen
88. Yeni Zelanda
89. Yunanistan



- 1984-2002 döneminde 14,6 milyar ABD doları olan doğrudan yabancı yatırım tutarı, 2003-2022 döneminde kümülatif olarak 251,4 milyar dolara ulaşmıştır.
- 2022 yılı Aralık ayında yurt dışına doğrudan yatırımlar bir önceki yılın aynı ayına göre %52 düşüş ile 540 milyon dolar olmuştur.

## Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyar ABD Doları)

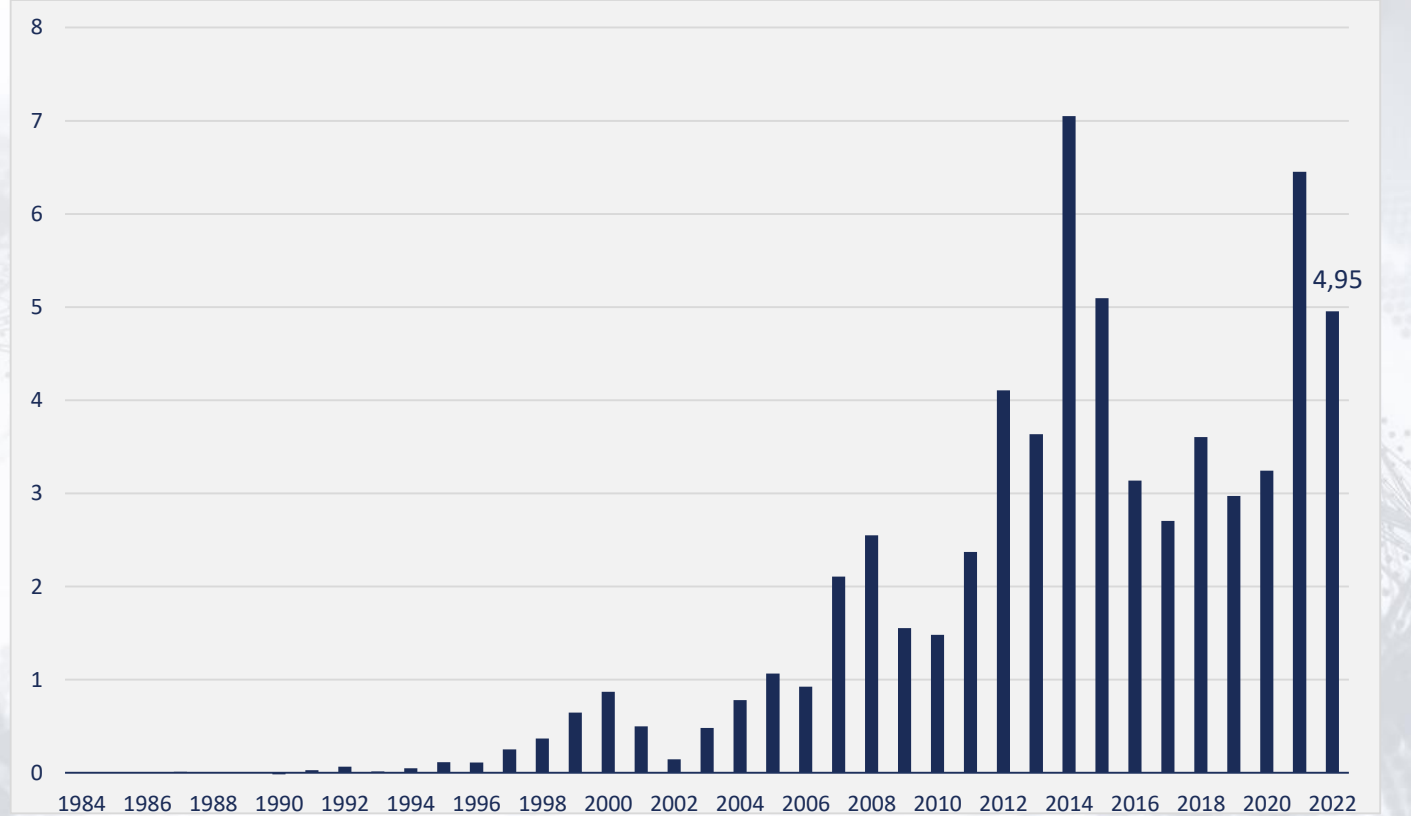


Kaynak: TCMB



- Türk yatırımcıların yurt dışında gerçekleştirdiği doğrudan yatırımların toplamı, 2003'ten 2022 yılına kadar kümülatif olarak 60,3 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.
- Doğrudan yabancı yatırımlarda 2021 yılı Aralık ayında 1777 milyon dolar giriş yaşanırken 2022 yılı Aralık ayında 914 milyon dolar giriş yaşanmıştır.

### Yurt Dışına Doğrudan Yatırımlar (Milyar ABD Doları)



Kaynak: TCMB



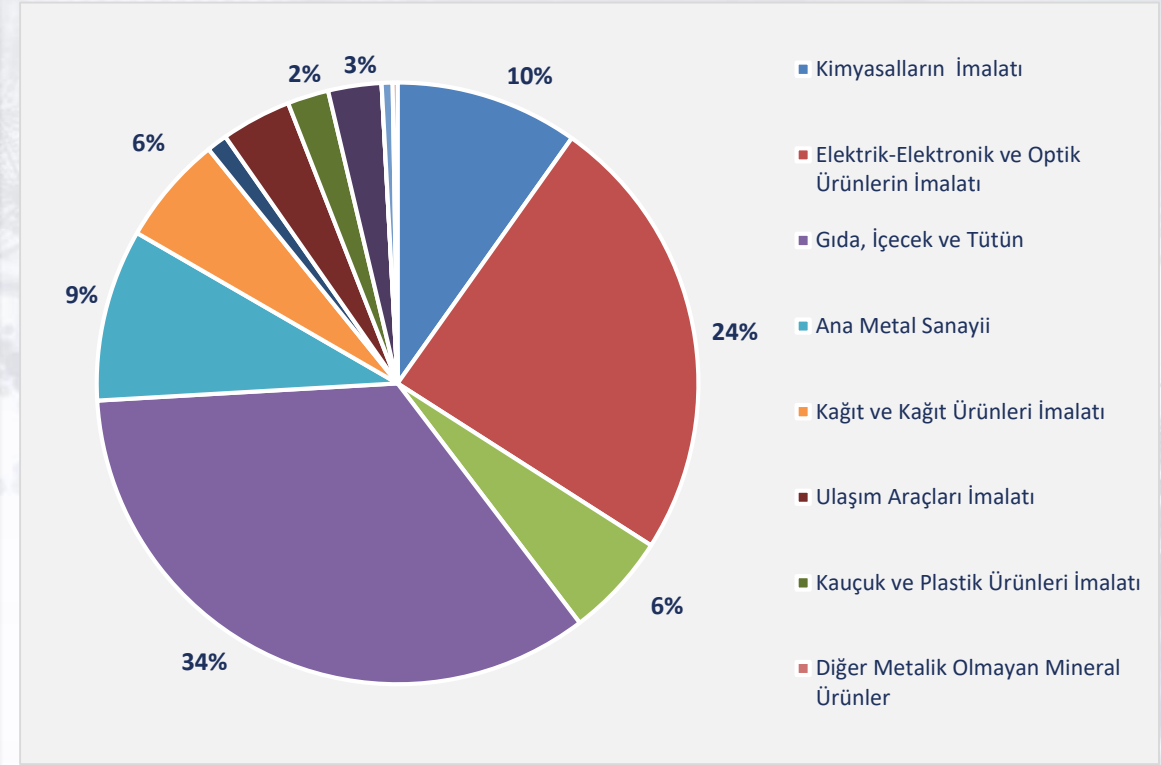


## Yabancı Yatırımların Sektörlere Göre Dağılımı

Milyon Dolar (\$)	Yıllık		Ocak-Aralık	
	2020	2021	2021	2022
TARIM SEKTÖRÜ	17	148	148	107
SİNAİ SEKTÖRÜ	1.188	1.850	1.850	1.827
Madencilik ve taş ocakçılığı	128	65	65	182
İmalat	1.010	1.655	1.655	1.536
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	49	129	129	109
Su Temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	1	1	1	0
HİZMETLER SEKTÖRÜ	4.586	5.100	5.100	4.548
TOPLAM	5.791	7.098	7.098	6.482

Kaynak: TCMB

### İmalat Sanayisinde Alt Sektörlerin Payı (%) (2022)





## Doğrudan Yabancı Yatırımların (DYY) Ülkelere Göre Dağılımı

Sıra*	Ülkeler	2021 DDY	2022 DDY	2022 DDY
		(Milyon Dolar)	Aralık (Milyon Dolar)	(Milyon Dolar)
1	İngiltere	1.392	98	399
2	Almanya	479	52	694
3	Hollanda	749	44	863
4	İsviçre	521	40	737
5	İtalya	40	21	230
6	İrlanda	221	16	371
7	Fransa	127	14	175
8	Hong Kong	70	13	50
9	Amerika Birleşik Devletleri	1.180	8	256
10	Belçika	83	7	82
11	Lüksemburg	368	6	295
12	Çin	88	5	65
13	Güney Kore	344	5	59
14	İspanya	58	4	1.593
15	Avusturya	94	4	193
16	İsveç	21	3	20
17	Birleşik Arap Emirlikleri	449	3	20
18	İsrail	2	3	17
19	Rusya	3	1	22
20	Romanya	0	1	3
LİSTE TOPLAMI		6.289	348	6.144
TOPLAM		7.098	349	6.482

\*Sıralama 2022 Aralık ayına göre.

Kaynak: TCMB



T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

## E- SERBEST BÖLGELER

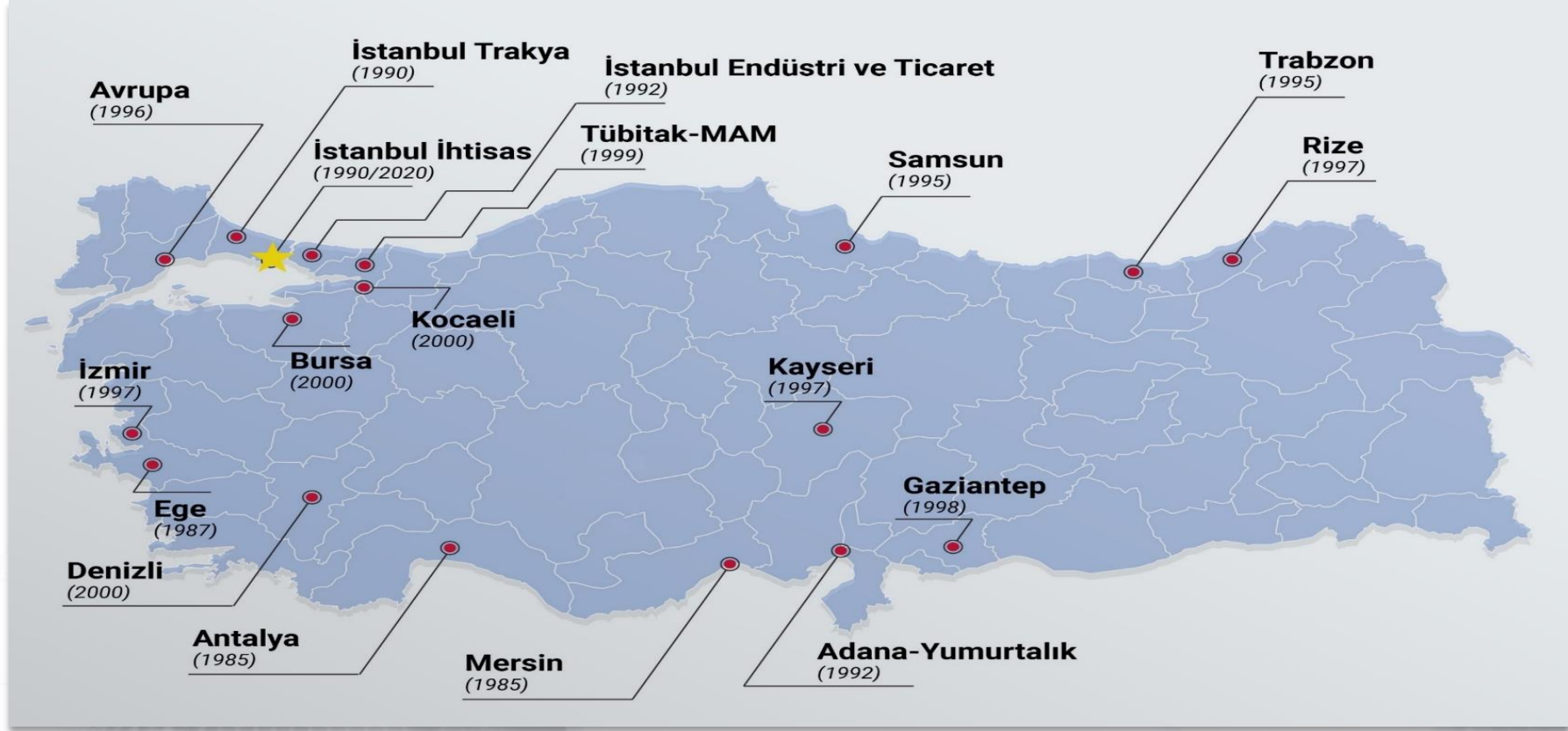


## Serbest Bölgelerin Sağladığı Avantajlar

- Üretici Kullanıcılar İçin Vergi Avantajlarından Yararlanma İmkânı
- Orta ve Uzun Vadede Geleceği Planlayabilme İmkânı
- Kâr Transferi İmkânı
- Ticaret Kolaylığı İmkânı
- Gümrük Vergisi Prosedüründen Arındırılmış Ticari Faaliyet İmkânı
- AB ve Gümrük Birliği Kriterlerinin Gerektirdiği Serbest Dolaşım Belgelerinin Temini İmkânı
- Eşitlik Prensipleri
- Zaman Kısıtlaması Bulunmaması
- Pazar İhtiyaçlarına ve Şartlarına Göre Serbestçe Belirlenecek Ticari Faaliyet İmkânı
- Gerçekçi Bir Enflasyon Muhasebesi İmkânı
- Yerli ve Yabancı Tüm Pazarlara Erişim İmkânı
- Azaltılmış Bürokratik Prosedür ve Dinamik İşletme Yönetimi
- Stratejik Avantaj
- Her Türlü Ticari ve Sınai Faaliyete Uygun ve Ucuz Altyapı İmkânı
- Tedarik Zinciri İmkânlarından Yararlanma Kolaylığı



## Serbest Bölgeler



- 18 Serbest Bölgede 2023 yılı Ocak ayı itibarıyla 85.597 kişilik istihdam sağlanmıştır.
- Batı Anadolu Serbest Bölgesi 08.09.2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 4482 sayılı Karar ile ilan edilmiş olup; bölgeyi kurup işletmekle yetkilendirilen Batı Anadolu Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi A.Ş. tarafından bölgenin faaliyete geçirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına başlanmıştır.



## İhtisas Serbest Bölgeleri

- Ülkemizin Ar&Ge, katma değer ve yüksek teknoloji içerikli mal ve hizmet ihracatı payının artırılması amacıyla Bakanlığımızca İhtisas Serbest Bölgeleri projesi hayata geçirilmiştir.
- Bu kapsamda, 20/02/2020 tarihinde İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi ilan edilmiştir.
- İhtisas Serbest Bölgelerinde 2635 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yazılım ve bilişim sektöründe olgunlaşmış ve ihracata yönelmek isteyen Ar&Ge yoğun, yüksek katma değerli, inovasyon ve teknoloji odaklı yatırımlara daha geniş imkânlar ile istihdam ve kira destekleri sağlanmaktadır.
- Bu bölgelerde yazılım ve bilişim sektörlerinde yapılacak yatırımlar öncelikli yatırım konuları arasına alınmış ve 5. bölge yatırım teşviklerinden yararlanmaları sağlanmıştır.
- Önümüzdeki dönemde de katma değerli ve yüksek teknoloji içeren farklı sektörlerde yeni İhtisas Serbest Bölgeleri'nin hayata geçirilmesi çalışmalarına devam edilmektedir.





## Serbest Bölgelerin Ticaret Hareketleri (Milyon ABD Doları)

Milyon Dolar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Yurt içinden Bölgelere	2,887	2,732	2,205	2,125	2,376	2,563	2,665	2,574	3,466	3,808
Bölgelerden Yurt dışına	7,701	7,958	7,494	7,041	7,525	8,147	7,978	7,727	9,755	11,431
Yurt dışından Bölgelere	7,490	7,059	6,550	5,868	6,404	6,453	5,633	7,028	7,073	11,155
Bölgelerden Yurt içine	5,162	4,683	4,012	3,999	4,073	3,766	3,379	4,729	4,325	6,430
*TOPLAM TİCARET HACMİ	23,240	22,432	20,261	19,033	20,378	20,929	19,656	22,058	24,618	32,823

**Kaynak:** Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü

\*Ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı

- 2023 yılı Ocak ayında serbest bölgelerde gerçekleşen ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı 3,0 milyar dolar olmuştur.



## Serbest Bölgelerde Sektörel Yoğunlaşma

İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi	Hizmet ve Yazılım
Antalya Serbest Bölgesi	Yat İnşa, Medikal
Kocaeli Serbest Bölgesi	Gemi İnşa
Avrupa Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Mersin Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Bursa Serbest Bölgesi	Otomotiv
İzmir Serbest Bölgesi	Deri
TÜBİTAK – MAM Teknoloji Serbest Bölgesi	AR&GE
Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi	Gemi Tamir ve Bakım





## F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET



## Ticari İlişkiler

### ➤ İkili Ticari İlişkiler

Avrupa, Asya-Pasifik, Avrasya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Sahra Altı Afrika, Amerika

### ➤ Bölgesel Ticari İlişkiler

AB, EİT, D8, KEİ, İİT, İSEDAK

### ➤ Çok Taraflı Ticari İlişkiler

DTÖ, G20



## Serbest Ticaret Anlaşmamız Olan Ülkeler

1. EFTA (Norveç, İsviçre, İzlanda, Liechtenstein) (1992)
2. İsrail (1997)
3. Makedonya (2000)
4. Bosna Hersek (2003)
5. Filistin (2005)
6. Tunus (2005)
7. Fas (2006)
8. Mısır (2007)
9. Arnavutluk (2008)
10. Gürcistan (2008)
11. Karadağ (2010)
12. Sırbistan (2010)
13. Şili (2011)
14. Güney Kore (2013)
15. Morityus (2013)
16. Malezya (2015)
17. Moldova (2016)
18. Faroe Adaları (2017)
19. Singapur (2017)
20. Kosova (2019)
21. Venezuela (2020)
22. Birleşik Krallık (2021)
23. Pakistan\*
24. Katar\*
25. Lübnan\*
26. Sudan\*
27. Ukrayna\*
28. Birleşik Arap Emirlikleri\*

(\*) İç onay sürecinde



## Serbest Ticaret Anlaşması Müzakeresi Devam Eden Ülkeler

### Aktif Müzakereler

1. Japonya
2. Tayland
3. Endonezya

### Diğer Müzakereler

1. Meksika
2. Ekvator
3. MERCOSUR
4. Peru
5. Kolombiya
6. Kamerun
7. Körfez İşbirliği Konseyi
8. Cibuti
9. Seyşeller
10. Somali



## G-20 Dönem Başkanlığı

- ABD, Almanya, Arjantin, Avrupa Birliği, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan ve Türkiye'den oluşmaktadır.
- G-20 ülkeleri, dünya ekonomisinin %80'ini; küresel ticaretin %75'ini ve dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisini temsil etmektedir.
- G-20 Dönem Başkanlığı her sene bir üye ülke tarafından yürütülmektedir. G-20 Dönem Başkanlığı 2020 yılında Dönem Başkanlığını Suudi Arabistan yapmıştır. 2021 yılında G-20 Dönem Başkanlığını İtalya yürütmüştür. 2022 yılında Dönem Başkanlığını Endonezya yürütmüştür. 2023 yılında ise G-20 Dönem Başkanlığını Hindistan yürütecektir.



T.C. TİCARET  
BAKANLIĞI

İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

## Ticaret Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı



Hâlihazırda **119** ülke, **179** Merkezde (**3**'ü Daimi Temsilcilik) **217** Ticaret Müşaviri/Ataşesi görev yapmaktadır.